

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat de Guillem Cifre de Colonya

Memòria del Treball de Fi de Grau

L'educació compensatòria com una solució al fracàs escolar

Bàrbara Vidal Marqués

Grau d'Educació Primària

Any acadèmic 2014-15

DNI de l'alumne: 41511825E

Treball tutelat per Herminio Domingo Palomares
Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació

L'autor autoritza l'accés públic a aquest Treball de Fi de Grau.

Paraules clau del treball:
educació compensatòria, projecte Naüm, fracàs escolar

ÍNDEX

1. Introducció	5
1.1. Justificació del tema	5
1.2. Objectius	6
1.3. Metodologia	6
2. Marc teòric	6
2.1. Fracàs escolar	6
2.2. Teories	7
2.2.1. Teoria eugenèsica	8
2.2.2. Teoria de la deprivació sociocultural	9
2.2.3. Teoria de la diferència cultural	13
2.3. Estratègies d'intervenció segons cada teoria	14
2.3.1. Escola amb un model segregador	14
2.3.2. Escola d'educació compensatòria	15
2.3.3. Escola d'educació intercultural	16
3. Marc empíric	18
3.1. Hipòtesi	18
3.2. Mètode	18
3.2.1. Model	18
3.2.2. Tècniques	18
3.2.2.1. Anàlisi de continguts	18
3.2.2.2. Entrevista	19
3.3. Població	19
3.3.1. Projecte Naüm	20
3.4. Mostra	27
3.5. Instruments	28
3.6. Procediment	32
4. Anàlisi de resultats	33
5. Conclusions	49
6. Referències bibliogràfiques	52
7. Annexes	54

Resum

La finalitat del present treball és comprovar de quina manera l'educació compensatòria pot ajudar als alumnes de Son Roca a partir del programa Socioeducatiu de Naüm, i per tant, avaluar si l'objectiu pel qual es va fundar s'assoleix any rere any.

Per una banda, s'explica el concepte de fracàs escolar, les causes d'aquest, l'impacte que provoca a les illes Balears i la correlació entre el fracàs escolar i l'estatus social. Per una altra banda, s'expliquen les tres teories sorgides per combatre el fracàs escolar: la teoria eugenèsica, la teoria de la deprivació social i la teoria de la diferència cultural.

També s'explica en profunditat en què consisteix el projecte socioeducatiu de Naüm. I s'analitzen tres entrevistes a professionals del tema per tal de recollir informació per poder avaluar si l'objectiu s'aconsegueix.

Finalment s'exposen una sèrie de conclusions a partir de les dades extretes per tal de fer un anàlisi global.

Abstract

The main purpose of this document is to check how the compensatory education can help students of Son Roca through the educational program of Naüm and to assess if the target is met year after year.

On the one hand I explain the concept of school failure, its main causes, its incidence in Balearic Islands and the correlation between school failure and socioeconomic status. On the other hand I explain the three theories emerged to eradicate the school failure: eugenic theory, the social deprivation theory and the theory of cultural difference.

I also explain what the socio-educational project of Naüm is, and I analyse three interviews conducted with professionals to collect information to assess whether the goal is met. Finally I discuss conclusions from the data extracted to make an overall analysis.

Paraules clau

Educació compensatòria, Projecte Naüm, eugenèsia, escola intercultural cultura de la pobresa i teoria de la diferència cultural.

Key words

Compensatory education, project Naïm, eugenics, intercultural school, culture of poverty and theory of cultural difference.

1. Introducció

1.1. Justificació del tema

El fracàs escolar es defineix com el fet de no aconseguir el títol acadèmic obligatori mínim d'un sistema educatiu. Ha esdevingut des de sempre un problema dins l'activitat educativa, de fet tots els agents que hi intervenen posen de manifest la seva preocupació en aquest aspecte.

Actualment les Illes Balears és la comunitat autònoma d'Espanya amb el percentatge més elevat d'abandonament escolar amb un 32,1% segons les dades donades el 26 de gener del 2015 respecte al passat 2014. Mentre que la mitjana d'Espanya va ser del 21,9 per cent. Aquest percentatge està directament relacionat amb el fracàs escolar, ja que l'abandonament prematur comporta no finalitzar els estudis amb el títol acadèmic mínim obligatori.

Aquest fet pot tenir diversos orígens: marginació socioeconòmica, privacions socioculturals, famílies rompudes, escolarització tardana i inclús una falta de supervisió dels pares cap els seus fills. Es pot dir, doncs, que ja no només és una situació problemàtica quant a aspectes educatius sinó que també engloba una problemàtica social. Segons l'informe PISA del 2006, el 50% del rendiment educatiu dels joves s'explica per la posició social de la seva família, el 18% per la composició socioeconòmica de les famílies dels estudiants del centre educatiu, i un 6% per característiques didàctiques i organitzatives dels propis centres escolars. L'altre 26% va quedar sense explicació.

Com a futura mestra el fracàs escolar és un tema que em preocupa especialment. Per això, he volgut estudiar si les solucions donades pels agents educatius són adients, o pel contrari s'ha de refer el pensament per poder donar una vertadera resposta a aquests infants i joves amb unes característiques socials poc afavorides.

Per estudiar-ho em centraré amb una experiència viscuda durant els meus estudis d'Educació Primària a la Universitat de les Illes Balears. Durant el 2n curs vaig tenir el plaer de poder ser voluntària al *programa de Naïm* de reforç escolar a Son Roca. Vaig assistir durant sis mesos, dues hores, un capvespre a la setmana al centre socioeducatiu de la barriada. El meu grup eren els nins de 5 i 6 anys. Va esser a partir d'aquesta experiència que vaig voler conèixer més sobre el tema del fracàs escolar, arribant a conèixer les causes, les estratègies per frenar-lo,

l'ajuda que podia suposar aquest programa pels nens, joves i famílies del barri i l'avaluació del mateix dins el marc educatiu.

1.2. Objectius

Els objectius generals del treball són els següents:

- Conèixer teories sobre el fracàs escolar.
- Conèixer estratègies per afrontar aquest problema.
- Conèixer com funciona una experiència concreta, com és el Projecte de Naïm.
- Avaluar el Projecte de Naïm com a mitjà per combatre el fracàs escolar.

1.3. Metodologia

La metodologia escollida per obtenir els objectius marcats consisteix en la recerca de diversos llibres, tesis i articles a pàgines electròniques i en paper de diversos autors. A més a més, també s'han realitzat tres entrevistes a tres persones escollides estratègicament per tal d'aconseguir la informació necessària. Aquestes entrevistes varen ser interpretades, analitzades i comparades per tal d'arribar a unes conclusions per poder avaluar el *Projecte de Naïm* a partir del coneixement i les explicacions de les persones més properes al projecte. S'ha elegit la metodologia qualitativa per poder utilitzar la tècnica de l'entrevista, ja que s'ha considerat que era necessària per conèixer la informació requerida.

2. Marc teòric

2.1. Fracàs escolar

Per tal de definir el fracàs escolar es farà menció de la definició que va fer Marchesi, A. al 2000. El fracàs escolar es refereix a “aquell alumnat que al finalitzar la seva permanència a l'escola, no ha aconseguit una preparació mínima que li permeti viure de forma autònoma en la societat: trobar una feina, organitzar-se de manera independentment i comportar-se de forma cívica, responsable i tolerant. L'expressió més simple d'aquest fet es sintetitza en el percentatge d'alumnat que no obté la titulació que acredita haver finalitzat satisfactòriament l'educació secundària.”

El fracàs escolar a Espanya ha té un dels percentatges més alts comparant amb els altres països europeus. Després de la implantació de l'ESO (Educació Secundària Obligatoria) l'any 1996-97 ha tendit a augmentar.

Molts alumnes estan patint les conseqüències d'una estructura social desequilibrada i d'un sistema escolar incapaç d'ajudar als fillets i joves a assolir els objectius de l'educació obligatòria. Els alts percentatges actuals de fracàs escolar provoquen en primer lloc, un cost personal cap al propi alumne incidint negativament en la seva autoestima i desenvolupament personal. En segon lloc, la precària qualitat de l'Educació Primària i la Secundària suposa la despesa del 10% anual de les diferents administracions públiques en els períodes formatius. En darrer lloc, els alumnes repetidors suposen per les famílies una despesa de més de 1000 euros per estudiant segons l'Enquesta sobre la *Despesa de les Llars en Educació* (2011/12) de l'Institut Nacional d'Estadística.

Diferents educadors varen expressar l'existent relació entre el fracàs escolar i les desigualtats socials. Adell, Marchesi i Martín l'any 2002 varen fer esment en les nombroses causes que tenen relació entre els components socioculturals i econòmics (la classe social, el nivell econòmic i la cultura) i els resultats educatius. Aquests factors, segons Bolger, McLoyd i Corwyn poden tenir repercussions en el funcionament cognitiu de l'infant o en l'estil de socialització parental i com a conseqüència d'aquests, en el rendiment educatiu.

Segons Wigfield i Eccles, Renninger, Rosenthal, entre d'altres, el context sociocultural, la motivació acadèmica i les expectatives d'assoliment són factors associats al fracàs escolar.

El 2013 Martínez García va expressar que una de les causes més associades al fracàs escolar era l'origen socioeconòmic i cultural de les famílies. També va esmentar que les expectatives familiars, la distància entra la cultura escolar, la cultura familiar i els costos de l'educació post-obligatòria deixaven de ser importants per les famílies amb un origen socioeconòmic baix.

Existeix la tendència de inculpar el sistema educatiu d'aquestes mancances educatives. Els òrgans de govern per tal d'afavorir la igualtat d'oportunitats i per reduir el fracàs escolar han fet tot un seguit de reformes que no han estat satisfactòries. Aquests són els antecedents per tal que apareguin diferents teories sobre l'educació que tenen per objectiu la supressió de les mancances escolars que pot tenir un alumne determinat.

2.2. Teories

A partir d'estudis sociològics sobre el sistema educatiu, s'ha arribat a constatar que el fracàs escolar es concentra en major percentatge en les classes socials més desfavorides (els que tenen manca de recursos materials, econòmics, formació, etc). A partir d'aquests estudis es pot parlar de la teoria de la correlació. S'ha demostrat que la variable del fracàs escolar i la de classe baixa varien entre elles de forma universal. A partir d'aquesta realitat, diferents

educadors, científics, entre d'altres, han establert una sèrie de teories basant-se amb aquesta teoria per tal de donar resposta a aquesta problemàtica social.

A continuació, es realitzarà una recopilació de les teories que han parlat de l'educació des de l'any 1860. Les propostes de cada teoria són molt variades perquè cada una defensa una ideologia diferent. Les tres teories escollides varen sorgir partint del rebuig del que hi havia hagut anteriorment com a base teòrica per l'educació.

2.2.1. Teoria eugenèsica

La paraula eugenèsia fa referència al terme "bon naixement". És una teoria basada en els coneixements segons la genètica, es cerquen les lleis biològiques de l'herència per perfeccionar l'espècie humana. El concepte va aparèixer a partir de Francis Galton l'any 1869, científic anglès, el qual va estar investigant sobre la selecció artificial. Al seu llibre *El Geni Hereditari* va redactar-hi: "les altes classes angleses posseeixen la màxima capacitat hereditària, i, per lo tant, el privilegi biològic de ser cabdills i dirigents". Dins el mateix llibre, Galton es referia del genèticament inferior com un incompetent, malaltís i desesperat, sent aquest una amenaça per la resta de la societat, ja que reproduint-se amb els del mateix rang genètic engendraven fills miserables.

També deia que s'hauria d'animar a les classes altes a tenir més fills, mentre que als de classe baixa se'ls hauria de prohibir tenir tants de fills.

L'idea de Galton era que la gent de la seva pròpia classe donés suport a les noves descobertes per arribar a millorar la raça. Al 1883 va beneir la idea exposada amb el nom de *deuegensia*.

Les Lleis de Mendel com a base teòrica del darwinisme varen profunditzar en la creença d'éssers humans biològicament superiors que altres, i que, per tant, pel bé de la humanitat, els inferiors havien de deixar pas a qui per naturalesa estaven més dotats. Així que les propostes del moment eren que els individus genèticament superiors havien d'estar subjectes d'una educació acord amb la funció social que lis era pròpia.

Es va començar a donar importància als moviments eugenistes a finals del segle XIX i a principi del segle XX.

El 1916 l'advocat Madison Grant va publicar *The passing of the great race* expressant la debilitat que sentiria l'herència dels països europeus (anglesos, alemanys i escandinaus) amb la invasió de polonesos, jueus russos i italians, grups humans suposadament inferiors.

L'any 1923, Carl C. Brigham va publicar *A study of American intelligence*, on va culpar als negres de la decadència nord-americana i especialment als esclavistes portats d'Àfrica.

Segons l'educador Eric Jensen els gens són els que determinen majoritàriament la intel·ligència, no la cultura. Jensen deia que la intel·ligència és una propietat física del cervell, el CI (Coeficient Intel·lectual) és una mesura bastant acceptable d'aquesta propietat, la majoria de la intel·ligència s'hereta i que com a resultat la capacitat intel·lectual del individu té limitacions biològiques establertes en el naixement i que possiblement hi ha diferències clares de potencial intel·lectual entre les diferents races i les nacionalitats. L'any 1969 va publicar l'article *Harvard Educational Review* on va suggerir que el fet de que els negres no tinguessin tan bons resultats en el CI com els blancs podia explicar-se per una intel·ligència menor dels primers.

L'any 1994 els professors angloamericans Richard J Herrnstein i Charles Murray varen publicar el llibre *The Bell Curve* on varen analitzar la relació entre la raça i la intel·ligència. Varen esmentar la possibilitat de mesurar la intel·ligència (hereditària entre el 40 i el 80%) a partir de proves. A través d'una recopilació de dades, varen poder establir una alta correlació entre el CI i el nivell socioeconòmic dels nord-americans. Varen constatar que les persones amb un alt CI, solien arribar a graus més alts d'escolarització, millors feines i menys riscos de cometre actes delictius. Per aquesta raó, varen argumentar que les persones més intel·ligents tendien a ascendir més ràpid en l'escala social. També varen esmentar les diferències de CI observades en distints grups ètnics, sobre tot, els de raça negra que varen obtenir resultats entre 15 i 18 punts inferiors que els de raça blanca.

A Espanya, el pensament eugenèsic va començar a tenir força l'any 1900 amb Enrique Madrazo, cirurgià i catedràtic, que va proposar la creació d'un centre per la promoció de la raça, l'objectiu del qual era frenar el declivi biològic sofert pels espanyols. Entre l'any 1920 i l'any 1930 hi va haver un intent de institucionalitzar l'eugenesia a través del doctor Gregorio Marañón.

2.2.2. Teoria de la deprivació sociocultural

Als anys 60 els pedagogs, psicòlegs i sociòlegs d'Amèrica, (després a Europa) varen plantejar les desigualtats socioculturals com un problema. A partir d'això varen cercar possibles solucions per disminuir a nivell pràctic els efectes que provocava. Varen comprovar, a partir de l'experiència i l'evidència empírica, que la majoria de fillets que sofrien fracàs escolar provenien de llars sociofamiliars desfavorides. Des de llavors s'ha intentat resoldre aquest

problema a partir del que es va anomenar *educació compensatòria*, creant i aplicant programes.

Al 1965 es va iniciar a Estats Units un dels Programes d'Educació Compensatòria més coneguts, el *Head Start*. En un principi, el programa va consistir en un campament d'estiu per nins d'un baix estatus socioeconòmic amb l'objectiu de preparar-los per l'escola d'aquell any. Els resultats varen distar molt del que s'esperava aconseguir, especialment perquè s'esperaven resultats a llarg termini. Per aquesta raó, aquest programa va anar evolucionant al llarg de la història en les següents direccions:

- Els programes d'estiu varen evolucionar a programes anuals amb classes de cinc dies a la setmana.
- L'extensió del programa a tota la família per implicar els pares i proporcionar així una ajuda més contínua i eficaç des d'abans del naixement del nin.
- El disseny de programes locals amb l'objectiu d'adaptar-los a les necessitats de cada comunitat.

Segons Lawrence J. Schweinhart, expert mundial d'educació compensatòria i actual president de la Fundació High Scope, hi havia tres programes preescolars amb efectes satisfactoris a llarg termini.

En primer lloc, el Chicago Child-Parent Centers (CPC) Program, va ser iniciat el maig del 1967 amb infants entre 3 i 4 anys i va esser seguit fins que aquests varen arribar als 20 anys.

En segon lloc, quant al Carolina Abecedarian Project va ser iniciat l'any 1972 amb infants des del seu naixement fins els 5 anys i els van fer un seguiment fins que varen complir els 21 anys.

En darrer lloc, els grans programes de la Fundació High/Scope, varen ser els més cridaners pel seguiment que es va dur a terme. D'aquests programes, varen ser continuació els programes Perry Preschool Study i el Preschool Curriculum Study. El primer va ser iniciat l'any 1962 com un programa preescolar en el que es va permetre mesurar i seguir als nins fins als 40 anys. Quant al segon, va ser iniciat al 1967 i va esser proposat com a continuació del programa Perry, aquest programa només va arribar fins l'edat dels 23 anys en quant al seguiment. En aquests programes el més important era el moment actual, sense oblidar el futur.

A Estats Units va ser on es van organitzar més programes i recursos d'educació compensatòria, l'interès principal a EEUU estava centrat en preparar a l'infant per a l'escola primària i crear estratègies per cobrir certs buits. Per posar algun exemple concret, per una banda, la treballadora social, educadora i psicòloga Frostig es va dedicar a compensar els retards en el camp de l'aptitud perceptiva motriu. Per una altra banda, els professors Bereiter i Engelmann es varen centrar en la importància del llenguatge per facilitar l'aprenentatge.

Els resultats obtinguts en un principi amb els programes d'educació compensatòria varen estar lluny del que s'esperava. Però d'aquest anàlisi varen poder extreure importants conclusions sobre la psicologia de la intervenció educativa. La majoria dels anàlisis publicats en els anys 70 per Bronfenbrenner, Cochran, Woolever, Darlington, Peters, Powell, Ziegler, Valentine, Ziegler i Seitz varen incidir en les següents qüestions:

- S'havia d'incidir sobre les condicions principals que originaven les diferències, les quals solen ser de tipus econòmic, polític i sociològic. S'havia de ser conscient, que per aconseguir-ho no només havia d'intervenir l'escola. Els programes que varen aparèixer una mica més tard, per conseqüència dels primers, no es preocupaven només pel canvi de la conducta del nin en desavantatge, sinó que tractaven d'intervenir a diferents nivells. Per aquesta raó, un dels principals errors dels primers programes va ser el descuit de no donar-li importància a la influència de la família damunt l'infant. Gràcies a l'anàlisi dels primers programes, es va observar que tenia millors resultats fer saber a les famílies, mitjançant visites a la llar i amb trobades grupals, que havien d'afavorir la interacció adequada amb el nin que campaments d'un estiu pel mateix.
- S'havia de modificar substancialment l'activitat i la manera de funcionar del sistema escolar, adaptant-lo a les característiques dels nens als quals s'adreçava. Ja que avançant l'edat d'ingrés del nin tampoc es solucionava res, si un nin no es podia adaptar a l'escola als 7 anys, tampoc ho podria fer als 4.
- S'havien de portar a terme programes planificats i aplicats, basats en una teoria establerta, en comptes de programes elaborats intuïtivament i inconscientment aplicats.

En el moment en el qual va anar perdent força el moviment de compensació americà va ser quan Europa es va començar a interessar pel tema. A Europa l'actitud principal va esser adoptar un enfocament crític dels programes d'educació compensatòria. Sabien que feia anys que molts de nins en l'edat de preescolar necessitaven una atenció especial, i poc a poc, es van

anar generant cada vegada més programes amb el fi de cobrir aquesta necessitat. Segons J. L. Castillejo el que s'havia de fer era millorar la qualitat de les accions educatives, major cobertura educativa per tota la població, assignació de recursos adequats, increment de períodes d'exposició de models potents, el que evidentment suposava un esforç de reintegració de la teoria i la pràctica educativa. En resum, a Europa, s'afirmava que els programes d'educació compensatòria podien ser classificats segons si estaven dirigits a l'escola, a la família o al conjunt de la comunitat educativa en general.

A Espanya el concepte d'Educació Compensatòria va aparèixer a la dècada dels 70. El primer text que en va parlar va ser el de unes orientacions del Consell d'Europa el 1977. La constitució Espanyola reconeix a tots els espanyols el dret a l'educació i demana als poders públics que promoguin les condicions i llevin els obstacles perquè aquest dret sigui gaudit per tots els ciutadans en condicions d'igualtat. Per això, sent l'educació un dret social bàsic, dóna lloc a que els poders públics desenvolupin accions per poder gaudir-ne satisfactòriament.

L'educació compensatòria es va implantar a Espanya amb la llei del Real Decret 1174/1983 d'abril per "compensar a tots aquells que tradicionalment han estat marginats pel propi sistema". Hi havia col·lectius que tot i poder gaudir de les "escoles pont" seguien sense estar escolaritzats.

A les afores de les ciutats o dels pobles hi havia grups socials que vivien amb grans desavantatges socioculturals i educatives respecte a les persones que vivien dins les ciutats i dins els pobles.

El desenvolupament de les ciutats i les migracions al camp havien multiplicat les barriades de vivendes socials amb amplis sectors de pobresa i marginació. Per aquestes raons, doncs, es va pactar fer una escola més popular, per tots els ciutadans. Per una banda, per als alumnes de primària, es varen utilitzar unes aules ocupacionals, externes als centres educatius, a les quals només hi assistia l'alumnat que fins el moment no havia estat escolaritzat. No se'ls duia a les escoles ordinàries perquè presentaven un retràs educatiu i un rebuig escolar massa intensificat. Per una altra banda, pels nins d'educació infantil, el més important era que assistissin a les escoles, per lluitar contra l'absentisme.

Amb el temps, aquest programa va anar evolucionant segons les necessitats que hi trobaven. Les Aules Ocupacionals es varen poder integrar en els centres educatius transformant-se en Aules Taller i també hi varen anar integrant les diferents seccions següents: menjadors

escolars, transport, ajudes pel material, formació pel professorat per atendre aquest tipus d'alumnat, escoles per a pares, recursos humans i econòmics.

El 3 de juliol del 1985 es va aprovar una altra llei orgànica determinant per l'educació d'Espanya. Es va reconèixer el dret de l'educació a tots els espanyols i estrangers residents a Espanya, sense límits per raons socials, econòmiques o de residència.

L'educació compensatòria pot ajudar dins un determinat terreny a realitzar petits avenços dins el nivell cultural de les poblacions marginades. Això donarà com a resultat una millora del benestar dins la societat tant per la part de les persones en situacions socioculturals desfavorides com per la part de les persones que no es troben dins aquesta situació a través de l'accés a tècniques i a coneixements bàsics d'aprenentatge a més d'actituds socials correctes fonamentant l'esperit crític i creatiu.

La pedagogia de la compensació es justificarà si dóna resultats disminuint les determinades diferències dins un context definit.

Es pot concloure dient que l'objectiu de l'educació compensatòria és crear iguals oportunitats educatives per tots aplicant tractaments diferents que respectin no només les diferències de classe, sinó també les individuals. Aquest tipus d'educació en la mesura del possible intentarà beneficiar també a les famílies ja sigui de manera econòmica o a nivell educatiu i cultural. Cal dir, que aquest tipus d'educació per si mateixa no és la solució però pot ajudar a pal·liar les diferències socials i educatives. No pretén adaptar la ideologia de la classe obrera a la ideologia de la classe mitja sinó que el nin independentment del seu estatus social pugui desenvolupar-se plenament sense perdre la seva capacitat de crítica i d'anàlisi de la situació desfavorida que li ha tocat viure.

2.2.3. Teoria de la diferència cultural

Com a resposta a l'intent fallit de la disciplina de l'eugenèsia i per no haver d'omplir el que els falta als alumnes amb l'educació compensatòria, apareix l'escola intercultural.

Des de 1980 gràcies al Consell d'Europa i a altres agències internacionals som conscients dels drets dels infants els quals han d'esser tots educats per convida en les societats multiculturals, eliminant les ideologies racistes i potenciant la igualtat per tothom.

L'educació intercultural és la vertadera resposta per tal d'arribar a tota la variabilitat d'alumnes que hi pot haver arreu del món. Els nins provinents de famílies de classe baixa, marginades, immigrants, amb pocs recursos, etc. tenen una altra escala de valors. L'escola no els motiva perquè no li troben utilitat per les seves condicions. Pertanyen a un *món distint* sent les seves necessitats diferents als fills de les famílies de classe mitjana o alta. Però aquest tipus d'educació també els inclou.

El nom de la teoria pot semblar que es refereix a una educació exclusivament per immigrants, o infants amb discapacitats però de cap de les maneres és així ja que esdevé la vertadera educació de qualitat per a tots, més eficaç i més justa, perquè intenta pal·liar totes les desigualtats que dificulten que totes les persones puguin tenir les mateixes oportunitats educatives i socials. Segons la Llei Orgànica d'Educació, aquests són els dos primers principis inspiradors de l'educació a Espanya:

La qualitat de l'educació per tot l'alumnat, independentment de les seves condicions i circumstàncies i l'equitat que garanteix la igualtat d'oportunitats, la inclusió educativa i la no discriminació i actui com element compensador de les desigualtats personals, culturals, econòmiques i socials.

Per això les administracions públiques també tenen la responsabilitat d'oferir educació de qualitat per qualsevol alumne, vingui d'on vingui i tingui les característiques que siguin, encara que es tracti de dificultats d'aprenentatge. En tot moment s'ha de tenir en compte la igualtat d'oportunitats per a tots els infants, la inclusió de tots dins l'escola i la compensació de les seves mancances.

2.3. Estratègies d'intervenció segons cada teoria

2.3.1. Escola amb un model segregador

En el cas de les escoles amb un model segregador basat en la teoria eugenèsica es promouen escoles separades amb sistemes educatius paral·lels i afrontats segons les diferències, ja siguin de raça, de sexe, de llengua, de religió, entre d'altres. En alguns casos extrems, com és el de la raça, s'ha pogut arribar a prohibir l'educació per segons quins grups.

Fent referència a un model segregador a partir de l'ètnia gitana, un dels barris de Palma, concretament Son Banya, l'any 1970 va ser dotat d'una moderna escola. Es va fer aquest experiment per tal de facilitar la integració de la comunitat a la societat de la ciutat. S'hi varen

impartir sis cursos d'EGB i hi varen assistir regularment cent setanta nins d'una població de dos-cents infants. Aquesta experiència va fracassar pels pocs progressos que s'hi varen veure. L'any 1992 l'ajuntament va decidir tancar aquest col·legi i distribuir els nins entre cinc centres educatius públics de la ciutat, per tal d'afavorir la seva integració.

Un altre exemple proper d'escola segregada per diferències de sexe va tenir lloc durant l'època franquista a Espanya. Els nins anaven a una escola determinada i les nines a una altra i a més a més, a les nines se'ls ensenyava costura, bons modals i preparar-les per ser bones mares i dones. Mentre que els nins podien estudiar el que ells volguessin.

Un darrer exemple d'escola segregada per races del segle XXI es troba a Amèrica. La meitat dels joves negres i llatinoamericans de Nova York assisteixen a col·legis on la presència d'alumnes blancs és mínima, tot just un 10%. Aquesta situació ha pogut ser ajudada per un sistema escolar que ha desatès les mesures integradores.

2.3.2. Escola d'educació compensatòria

Per atendre a les necessitats de compensació educativa les escoles han d'esser flexibles quant a les etapes, els cicles, els nivells i les aules. Per tal de donar l'atenció diversificada pel conjunt d'alumnes les escoles amb actuació de compensació educativa haurien d'haver seguit els següents criteris: en primer lloc, el suport de l'etapa d'educació infantil dins l'aula per afavorir la normalització.

Quant a l'Educació Primària, en segon lloc, sempre que sigui possible, el suport educatiu s'ha de realitzar a l'aula ordinària, per aconseguir la integració i l'aprenentatge dels instruments bàsics en les àrees de llengües i matemàtiques. En tercer lloc, segons la necessitat, fer agrupaments flexibles per poder atendre als nins de forma específica. En quart lloc, fer suport educatiu en petit grup fora de l'aula de referència per desenvolupar activitats de competències comunicatives o reforç d'aprenentatges instrumentals bàsics, durant un màxim de vuit hores a la setmana.

En cinquè lloc, en l'etapa d'ESO crear grups específics de compensació educativa per prevenir l'abandonament escolar prematur i adequar la resposta educativa a l'alumnat que ho necessiti segons les seves condicions. En sisè lloc, pels alumnes del segon cicle d'Educació Secundària Obligatòria, crear aules de compensació educativa per ajudar als joves a superar les dificultats d'adaptació per poder promocionar. En setè lloc, pels centres que tinguin un nombre significatiu d'alumnes immigrants que no parlin el castellà o el català crear una aula

d'acollida per la competència lingüística. En darrer lloc, pels infants, fillets i joves malalts crear atenció per aquests alumnes.

Quant a les estratègies d'intervenció per part de l'Estat, es poden utilitzar les esmentades a continuació: en primer lloc, programes d'absentisme escolar, accions de control i seguiment de l'absentisme escolar. En segon lloc, un pla d'acollida a les famílies estrangeres immigrants. En tercer lloc, suport en l'adquisició de llengües de l'alumnat immigrant. En quart lloc, un programa d'actuacions escolar compensadores per l'alumnat amb necessitats específiques, suport en les àrees instrumentals. En cinquè lloc, un programa per desenvolupar actituds interculturals en tot l'alumnat. En sisè lloc, un pla d'optimització i elaboració de recursos i materials didàctics. En setè lloc, un programa d'activitats extraescolars compensadores. En vuitè lloc, atenció, orientació i assessorament familiar. En novè lloc, ajudes de transport, menjador, llibres, entre d'altres. En desè lloc, atenció educativa domiciliària. I en darrer lloc, atenció educativa a la població escolar de famílies itinerants i d'estància temporal.

L'important en aquest cas és centrar l'atenció en les capacitats dels nins i joves i millorar les situacions de l'entorn.

2.3.3. Escola d'educació intercultural

És necessari que l'escola proporcioni un entorn ric i uns mitjans adequats pel desenvolupament de l'aprenentatge. Per tal de facilitar el coneixement mutu, fent que cada alumne/a vegi les respostes a les seves necessitats, interessos i possibilitats, sentint-se valorat positivament com a persona i com a membre del grup.

Hi ha que cercar estratègies on es pugui potenciar el respecte per les diferències i la igualtat pels drets i les oportunitats, potenciant la convivència i el diàleg entre els diferents grups formats pels nins. Els plantejaments que es portin a terme no han de fer que els nins renunciïn o deixin de banda la pròpia cultura, mentre que es proporcionin recursos per dominar la realitat en la que viuen. Al cap i a la fi, es tracta d'ensenyar als nins i nines els recursos materials i humans necessaris per moure's dins la nova societat que els ha tocat viure.

Hi ha que apropar la cultura minoritària a l'aula a partir de la reflexió i dels replantejaments dels elements de la pràctica educativa i del currículum. Això suposa la integració d'aquesta cultura dins els objectius, els continguts, la metodologia, etc. Hi ha escoles que regulen

intervencions a nivell de centre, d'aula o de cicle, amb plans d'innovació, grups flexibles, suport dins l'aula, relacions amb les famílies, l'entorn, etc.

També s'hauria de fer un plantejament general de centre on es recollissin totes les cultures dels diferents grups del centre, la diversitat de ritmes, d'estils d'aprenentatge, de capacitats, etc. Per poder partir d'això i no a l'inrevés (a partir d'un nin o d'un grup minoritari que tingui problemes) que el plantejament fos global i que comencés de la realitat. A partir d'aquest coneixement que s'aprofités per enriquir-se tota la comunitat educativa, on es revisin els valors de cada cultura, les estratègies i els objectius.

Un exemple semblant d'educació intercultural és la que es troba a l'escola CEIP Pintor Joan Miró situada al barri del Polígon de Llevant de Palma amb una població molt diversa en quant a procedència, cultura i religió, i també amb un nivell socioeconòmic baix. La major part de l'alumnat habita a la barriada, per tant, l'escola és un clar reflex dels trets del barri. Per aquest motiu, des de fa uns anys, l'escola segueix el model d'escola inclusiva veient la diversitat no com un obstacle sinó com una oportunitat d'aprenentatge per a tots, i comprenent i acceptant la singularitat que presenta cada un dels alumnes. Va arribar un moment en què el centre es va donar compte de què per atendre millor al seu alumnat feia falta obrir l'escola a altres entitats del barri com associacions, programes de l'ajuntament, biblioteques, clubs, voluntariats, etc. D'aquesta manera, es va entendre que l'escola per si sola no podia aconseguir l'èxit educatiu de tots els seus alumnes, era necessari que el màxim d'agents educatius hi intervinguessin.

El més important en aquest cas, és que l'escola elabori i desenvolupi el currículum tenint en compte les diferents cultures. Les cultures minoritàries que es trobin a les escoles han de tenir alguna presència i donar-los l'oportunitat d'actuar. Quant als altres membres de la comunitat educativa, han de pensar, sense prejudicis, empatitzar i fer-los sentir propers tot i les vestimentes, el color de la pell, la religió, els drets humans i l'educació pels conflictes, entre d'altres. Ensenyar-los valors i a conviure amb el que per a ells és una nova societat.

3. Marc empíric

3.1. Hipòtesi

El que pretenc comprovar a partir d'aquest treball és de quina manera l'educació compensatòria pot ajudar als diferents alumnes de Son Roca amb el projecte Naüm, avaluar si l'objectiu pel qual es va fundar s'assoleix any rere any, o si pel contrari, és necessària una altra resposta més adequada.

3.2. Mètode

El mètode d'investigació utilitzat en el present treball correspon a un estudi basat en dues tècniques: l'anàlisi de continguts i l'entrevista.

3.2.1. Model

L'anàlisi del present document és qualitatiu, és tracta d'un mètode científic utilitzat en diferents disciplines, sobretot en les ciències socials, com la sociologia. S'ha elegit aquest model per poder adquirir informació en profunditat sobre el tema escollit. El mètode qualitatiu investiga els *perquè* i el *com*. No només els *què?* *On?* i *Quan?* Per això s'utilitza aquest mètode, per tractar un tema en particular, com és el cas del *projecte de Naüm*. La idea és portar a terme unes entrevistes, les quals són pròpies del model qualitatiu, i descriure la realitat com l'experimenten els protagonistes. La principal diferència entre el model qualitatiu i el quantitatiu, és que la primera busca explicar els motius dels diferents aspectes del comportament humà, mentre que la segona cerca provar mitjançant dades numèriques la certesa de les hipòtesis.

3.2.2. Tècniques

3.2.2.1. L'anàlisi de continguts

Abans de treballar amb les persones o atracar-se a una institució s'ha fet un anàlisi del fracàs escolar i de les respostes que han donat lloc per intentar frenar-lo a partir de diversos autors rellevants. També s'ha fet una recollida d'informació a partir de revistes i del projecte aprovat per Naüm on hi figuren la història d'aquest, els projectes, els usuaris, entre altres aspectes rellevants. Aquest anàlisi s'ha portat a terme perquè s'ha cregut necessari investigar i conèixer abans d'actuar per tal de tenir la màxima informació.

3.2.2.2. L'entrevista

Aquesta és la primera tècnica que s'ha utilitzat. La motivació per emprar aquesta tècnica és perquè les entrevistes ajuden a aconseguir una profunda exploració i una millor comprensió de les característiques que es volen conèixer, en el meu cas el *projecte de Naüm*. El tipus d'entrevista que es durà a terme serà semioberta, això significa una mescla entre l'oberta i la tancada. Està composta per una sèrie de preguntes concretades i pensades segons la persona a qui es realitzi i per temes generals estratègics que puguin sorgir en mesura que avanci l'entrevista. Es pot tractar d'aclariments, reformulacions de preguntes, noves preguntes que puguin sorgir, entre altres. L'objectiu principal de l'entrevista serà recollir informació d'utilitat, comparar-la amb les altres donades i avaluar els resultats.

3.3 Població

La població es refereix a la suma de tots els elements que han estat elegits per donar informació sobre l'estudi. En aquest cas, serà el centre de Naüm. Concretament el que es descriurà serà: els responsables, els usuaris, les aules i les instal·lacions en el precís moment de la realització del treball.

Quant als responsables, són devers 25 titulats encarregats de realitzar els projectes, entre aquests, es troben graduats en Educació Social, diplomats en Infermeria, llicenciats en Psicologia, llicenciats en Filosofia i Lletres, educadors d'activitats lúdiques, llicenciats en Comptabilitat i Auditoria, graduats en Manteniment, graduats d'Educació Primària, entre altres títols similars als esmentats. A més a més de tots aquests, s'hi troben devers 13 voluntaris pels projectes d'activitats lúdiques. L'edat d'aquestes persones actualment és entre 15 i 60 anys. Són persones amb algun títol, persones més joves estudiant però amb moltes ganes d'ajudar i pares i mares amb molta il·lusió per ajudar als seus familiars.

Quant als usuaris, la majoria d'aquests són fills de famílies que varen immigrar de la Península i d'altres països als anys 60. Són persones poc integrades amb la cultura, la llengua i les tradicions de la ciutat. Hi ha moltes famílies que estan en atur, el que suposa manca de recursos econòmics. Mentre que les famílies que treballen, deixen que els seus fills després de l'escola estiguin pel carrer sense control per ocupar el temps lliure. Hi ha un gran nombre de famílies monoparentals. La majoria de joves no acaben els estudis, els costa molt entrar en el món laboral, ja que no tenen experiència ni motivació suficients. La majoria d'aquesta joventut presenta passotisme, desmotivació, manca de models a seguir, manca d'iniciativa,

incidència en drogues, delinqüència, carència de valors, autoestima baixa, necessitats socials, famílies no cobertes, entre altres mancances.

Quant a les instal·lacions, el centre conta amb un pati on s'hi troba un parc i una porxada, una sala pels professors, un despatx, una aula d'ordinadors, quatre aules habilitades per impartir les classes de reforç educatiu, una aula de caire més lúdic amb un futbolí, taules i cadires, una aula habilitada per impartir les classes de fontaneria i una escala d'emergència, la qual surt de la sala de professors.

3.3.1 Projecte Naüm

- Característiques del barri i dels seus habitants

Son Roca és un barri de Palma, situada a 5 km del centre, al costat del polígon industrial de Can Valero. Es troba al peu de la muntanya de Puigpunyent. Està format pels nuclis de Son Roqueta, Son Anglada i Son Ximelis. Son Ximelis és concretament on es troba el projecte. Consta de 5000 habitants, els quals viuen per blocs amb un conjunt de 1700 pisos. Des dels anys seixanta hi va haver migracions de la Península cap a Son Ximelis. A causa d'aquest esdeveniment va suposar que el 80% de la població fos estrangera. La gran quantitat d'immigrants dificulta la interacció amb la cultura local de l'illa. Això suposa que el barri es trobi desconnectat de la ciutat en cultura, llengua i tradició. El centre social municipal es troba a més de 30 minuts en bus, el que fa que quedi enfora. El barri conta amb poques activitats d'oci pels infants i els joves i les ajudes que es reben de les institucions públiques són molt escasses com per cobrir les seves necessitats reals.

Només un 19% parla en català, el 16% són estrangers i la resta d'ètnia gitana. La població, sobretot, els pares i les mares, en general treballen a l'hoteleria, la construcció, la neteja i la jardineria. Aquest fet positiu per l'economia familiar suposa que molts infants i joves, després de l'escola, disposin d'un ampli horari sense control per ocupar el temps lliure, el que fa que estiguin pel carrer. La majoria d'aquests joves han deixat els estudis sense acabar l'ESO. A més a més, solen estar desmotivats, sense iniciativa, solen acabar en les drogues i cometent actes delinqüents, solen presentar carències de valors, baixa autoestima i les necessitats socials i familiars no solen estar cobertes. Moltes d'aquestes famílies són monoparentals i més del 50% de la població es troba sense feina. El 75% dels joves es veuen amb la mateixa situació d'atur. El 31% dels habitants no han acabat els estudis primaris, el que provoca que en general els costi molt aconseguir un treball ja que no tenen estudis, experiència ni motivació.

Objectius a nivell metodològic

- Desenvolupar diferents programes per a diferents perfils d'usuaris (edat, situació personal, escolar, social) que atenen a les seves necessitats específiques. El projecte del Centre està molt adaptat a les necessitats evolutives dels menors i a les característiques de les famílies. Així diferenciem clarament la metodologia de feina i el seu centre d'interès per grups.
- Treballar en xarxa i treballar amb la comunitat.
- Fomentar el voluntariat.
- Fomentar la participació dels usuaris en el projecte.

Objectius específics del centre Naüm

- Augmentar la supervisió adulta dels infants i joves a partir dels 4-5 anys.
- Estimular educativament els infants i joves de la barriada per dotar-los d'eines personals i socials per un correcte desenvolupament.
- Disminuir les càrregues familiars de les dones (ja siguin nines, adolescents- joves, com adultes i majors) per a conciliar la seva vida laboral, educativa, formativa i social amb la seva vida familiar.
- Construir itineraris d'inserció social i laboral amb els joves participants.
- Integar infants i joves nouvinguts al barri mitjançant la participació comunitària.
- Integar dones nouvingudes al barri mitjançant l'aprenentatge de la llengua i la participació comunitària.
- Educar en el civisme a infants, adolescents i joves per un ús correcte dels espais públics, cura d'instal·lacions comunitàries i per una millor convivència comunitària amb altres col·lectius i grups d'edat fomentant els intercanvis intergeneracionals.
- Integar hàbits de vida saludable en les dinàmiques quotidianes dels menors com per exemple la pràctica continuada d'esport, berenars saludables i hàbits higiènics correctes.
- **Història de Naüm.**

El projecte Naüm va sorgir l'any 1998 per motivar a infants i joves amb dificultats socials, econòmiques familiars i personals que es troben enfora de les estructures educatives formals, com són: l'escola, l'institut, la formació professional i la universitat).

El projecte socio-educatiu Naüm es posà en marxa el curs 1999-2000. Les entitats que cooperen amb el projecte són: les Germanes de la Caritat, la Parròquia de Son Roca

(educadora de carrer i grup d'acció social), les Càritas Diocesana (una treballadora social), el GREC, les SS de l'Ajuntament de Palma (a partir del 2004) i la Coordinadora d'Entitats de la Barriada (a partir del 2005).

Naüm va néixer al barri de Son Roca quan varen aconseguir l'edifici on hi són actualment, al carrer Can Ferragut a la barriada de Son Roca.

El seu objectiu primordial era arribar a nins i joves molt necessitats de recursos humans i acadèmics perquè poguessin créixer sent homes i dones de profit, com qualsevol altre treballador. Integrats dins la societat actual.

- **Què és Naüm?**

El centre Naüm és un programa socioeducatiu que lluita per prevenir l'exclusió social per nins i joves d'entre 4 i 25 anys en situació de risc social de Son Roca. Aquest programa l'inclouen projectes per fomentar l'èxit acadèmic de la població atesa, evitar l'abandonament escolar i fomentar la reincorporació al sistema educatiu d'aquells que el van abandonar.

El projecte s'ubica en el barri de Son Roca (Son Ximelis), on abunden les mancances d'exclusió i no s'hi veuen solucions a curt termini.

- **Quina és la seva tasca?**

Aquest programa l'inclouen projectes per fomentar l'èxit acadèmic de la població atesa, evitar l'abandonament escolar i fomentar la reincorporació al sistema educatiu d'aquells que el van abandonar.

Es treballa des del coneixement del territori i la seva població, especialment els factors de risc i desprotecció que es produeixen al barri, en el context escolar i familiar dels menors.

- **Camp d'acció**

- Oferir recursos que motivin a:

- Treballar per l'autoconeixement, les relacions positives, les habilitats socials, els coneixements bàsics i un estil de vida saludable.
- Esdevenir persones responsables en drets i deures.

- **Recursos**

Es troben dos tipus de recursos:

- Quant als materials, s'utilitza l'ala esquerra del col·legi *Anselm Turmeda* per dur a terme el *Projecte*, a aquesta s'hi troben: vuit aules, el despatx, el pati, els ordenadors, una petita biblioteca i els banys.
- Quant als financers, el *Projecte* conta amb l'ajuda de les Germanes de la Caritat, altres entitats públiques i privades (Fons Social Europeu, Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, Fundació La Caixa, Serveis Socials de Mestral, Ajuntament de Palma...) i persones particulars que donen suport amb el treball del voluntariat i amb productes de manteniment.
- **Funcionament i programes**

A continuació s'explicaran tots els programes del projecte Naüm:

1. Programa de Formació Professional Bàsica (inserció social i laboral). Està dirigit a joves entre 16 i 23 anys que no assoliren els objectius de l'educació secundària obligatòria ni cap titulació de formació professional. L'objectiu és fomentar el desenvolupament de les capacitats necessàries per a la inserció professional, concretament per esdevenir llanterners o el retorn al sistema educatiu i insistint en la formació permanent.

2. Programa Activitats Educatives i Lúdiques d'Inclusió Social. Es dirigeix a fillets de 5 fins a joves de 18 anys amb algun tipus de problemàtica personal, social o educativa. Els objectius d'aquest programa són: oferir alternatives de temps lliure i oci, fomentar la participació i la creativitat, aprendre a respectar l'entorn, afavorir la implicació de les famílies i col·laborar amb les entitats participants i difondre el projecte. Aquests objectius s'assoleixen duent a terme una gran diversitat d'activitats:

- Tallers de manualitats (disfresses, reciclatge de paper, pasta de fusta, *grafitis*, bijuteria, tatuatges de henna...).
- Jocs (de pati, coordinació corporal i musical. Gimcanes comunitàries i grupals, de taula, d'aula, amb aigua, en petit grup, en gran grup...).
- Tallers de desenvolupament personal, corporal i social (signes, socials, cuina, ball, cant, teatre, prevenció de drogues, educació sexual, hàbits alimentaris).
- Taller d'informàtica (iniciació, bàsica, perfeccionament, internet).
- Tallers d'activitats esportives (bàsquet, beisbol, escalada...).
- Excursions i sortides (platja, muntanya, cultura, esports, espectacles).
- Festes i campaments (maig cultural, disfresses, hivern, estiu, Nadal).
- Activitats específiques d'estiu (matins de juliol): Diferents tallers i sortides.

Associat a aquest programa s'hi troba el Projecte de Futbol amb col·laboració amb el club esportiu Son Ximelis.

3. Programa Racó Cívic i Socioeducatiu. Aquest pretén intervenir preventivament a través d'una acció socioeducativa i de fracàs escolar amb els infants en situació de risc i de dificultat social. A aquest programa hi participen infants escolaritzats d'educació infantil, primària i educació Secundària procedents dels centres educatius públics de la barriada (CEIP Anselm Turmeda i CEIP Son Anglada, IES Emili Darder i IES Guillem Sagrera) i del col·legi concertat de Sant Vicenç de Paül, a La Vileta (molts dels alumnes pertanyen a Son Roca). I qualche escola que és del barri com Son Quint, Aula Balear...

Quant a la distribució dels grups:

- Una aula per a educació infantil i primer de primària: on es troben infants de 4 a 6 anys amb una educadora referent.
- Una aula per a 2n i 3r de primària: on es troben els infants de 7 a 8 anys amb dues educadores referents.
- Una aula per 4t de primària: on es troben infants de 9 a 10 anys amb una educadora de referent.
- Una aula de 5è: on es troben els infants entre 10 i 12 anys amb dos educadors referents.
- Una aula de 6è i ESO: on es troben els joves de 11, 12, 13 i 14 anys amb dos educadors referents.

Relacionat amb aquest programa es troba el Projecte de Futbol amb col·laboració amb el club esportiu Son Ximelis. Aquest programa es planteja cap a les famílies amb dificultats econòmiques per assumir una fitxa a un club de futbol que se'ls facilita aquesta pràctica esportiva amb una petita quota simbòlica amb la qual Naüm col·laborarà, a canvi de l'assistència del menor al projecte de reforç escolar. Així es treballen els objectius acadèmics i curriculars mitjançant l'excusa del futbol, que és un dels principals centres d'interès dels infants i joves.

4. Programa de Voluntariat. Aquest es divideix en dos: el jove i el del Racó Socioeducatiu a Son Roca. Per una banda, el primer va destinat a adolescents entre 15 i 20 anys per ser referents per als joves, com a persones en qui confiar per aconseguir els objectius tant acadèmics com de creixement personal i comunitari. Per una altra banda, el segon es tracta d'un programa dirigit a totes les persones interessades en realitzar un voluntariat amb un

mínim d'habilitats socials i motivació per treballar amb infants. Aquest programa s'ofereix a la UIB, la Universitat Alberta Giménez, la Plataforma del voluntariat de les Illes Balears, algunes Empreses de temps de lleure, a les famílies, etc.

5. Programa d'Atenció a les famílies: Aquest es divideix en dos programes:

- Programa d'atenció individualitzada a menors i famílies. S'atén a unes 61 famílies de manera general i 20 de manera intensiva. Pretén donar un suport i una atenció d'una manera individual a aquells menors o famílies que presenten dificultats d'integració de caire social, relacional, familiar o econòmic.

- Programa Comunitari "Espai Familiar". Es tracta d'un programa pels pares i les mares amb fills de 6 i 12 anys, que manifesten tenir dificultats per a desenvolupar les seves tasques parentals. Es crea un espai grupal lúdic i familiar que doni suport als pares i mares amb una certa voluntat de millora per tal de parlar de pautes relacionades amb la bona comunicació, la relació positiva i les normes i els límits.

6. Programa de Treball Socioeducatiu en medi obert amb l'Educadora de carrer. Està dirigit als infants, adolescents i joves de Son Roca així com les seves famílies, especialment aquells que es troben en situació de dificultat o risc social. L'objectiu és generar recursos comunitaris que donin resposta a les necessitats de la població així com recolzar els existents.

7. Programa d'Atenció Terapèutica a infància i família. Està dirigit als infants, adolescents i joves de la barriada de Son Roca així com les seves famílies. El que es pretén és desenvolupar recursos pedagògics, socials, culturals, educatius i artístics a les famílies i a nivell comunitari per tal d'augmentar els factors de protecció de la població del barri.

8. Programa de Psicomotricitat. Està dirigit als nens que presentin dificultats de desenvolupament psicomotor, afectiu o social, ja sigui a causa de la falta d'estimulació, a un retard cognitiu, etc. i que no poden accedir a recursos d'aquestes característiques a causa de la precària situació econòmica o cultural de les famílies. Els objectius d'aquest programa són: millorar l'adquisició d'habilitats psicomotrius, la confiança, l'autonomia i l'autoestima. Augmentar la implicació dels pares i mares en el desenvolupament integral dels seus fills i filles i detectar situacions de risc.

9. Programa de Formació d'Operacions Bàsiques de Cuina (complementació amb classes de serveis de protocol de restauració en bars i restaurants). Està dirigit a joves majors de 16 anys en situació de vulnerabilitat social (sense formació, amb càrregues familiars, baixos recursos

econòmics, dificultats d'inserció laboral, etc.) El que es pretén és augmentar els coneixements tècnics bàsics de cuina de les participants, millorar les habilitats socials i laborals per tal de desenvolupar una feina i millorar també la participació social i ciutadana per tal de facilitar el seu procés d'integració.

10. Programa Formació d'Operacions Bàsiques d'Agricultura Ecològica. Està dirigit a joves majors de 16 anys en situació de vulnerabilitat social. Es pretén augmentar els coneixements tècnics bàsics d'agricultura ecològica per tal de desenvolupar una feina i poder integrar-se.

11. Programa de Preparació de les Proves Lliures d'ESO. Destinat a joves majors de 18 anys en situació de vulnerabilitat social. Es pretén millorar les seves competències acadèmiques, el rendiment i augmentar la motivació cap a la formació.

12. Coordinadora d'Entitats, Serveis i Persones de Son Roca Facebook (Coordinadora d'entitats, serveis i persones de Son Roca). Es destina a tota la població de la barriada. El que es pretén és millorar la convivència, la cohesió social i la qualitat de vida de les persones del barri. També es vol enfortir el vincle de les entitats veïnals i serveis amb la coordinadora, donar resposta a les necessitats de manera conjunta, generar espais comunitaris per a la participació i la socialització, fomentar la cohesió social del barri mitjançant la participació, la intergeneracionalitat i la interculturalitat. I millorar la integració dels col·lectius més desfavorits en els àmbits comunitaris (barriada, centres educatius,...). Algunes de les activitats que es duen a terme amb aquest programa són: avaluació d'activitats comunitàries (mostra de cuina intercultural, Maig cultural...), elaboració i difusió de la revista del barri, creació i manteniment de la plana web, així com dels perfils de la Coordinadora (facebook i twitter).

13. Programa d'Habilitats Socials dins les Escoles. Els destinataris són els centres educatius CEIP Anselm Turmeda i CC Sant Vicenç de Paül, especialment els menors que estiguin cursant 5è i 6è de primària i 1r i 2n de secundària. Els objectius que es pretenen aconseguir quant als menors són: millorar les habilitats de relació i resolució de conflictes dels menors, augmentar les habilitats d'autocontrol dels menors, incrementar els coneixements dels menors sobre els hàbits de vida saludable, generar una actitud crítica cap al consum de substàncies tòxiques (tabac, alcohol,...) Quant als centres educatius, es pretén ampliar les estratègies dels centres educatius per adaptar-se millor a les necessitats dels menors i augmentar la pressa de consciència dels centres educatius de la importància de realitzar accions preventives. Les activitats es basen en reunions amb els centres educatius i les dues educadores del projecte per pactar el que s'ha d'anar treballant.

14. Programa la caixa proinfància d'ajudes d'equipament escolar, ulleres/audiòfons alimentació e higiene infantil. Els destinataris són els infants d'entre 0 i 16 anys i les seves famílies. Es pretén afavorir l'escolarització normalitzada dels menors a través de les ajudes d'equipament, augmentar el compromís dels pares i mares en l'educació dels seus fills/es. I donar suport i millorar les condicions sanitàries, prevenir riscos per a la salut i promoure hàbits de vida saludables dels infants, adolescents i de les seves famílies. Les activitats per dur a terme el programa es basen en reunions i compromís per part de la família d'assistir a les activitats de reforç escolar i/o activitats de lleure que li assignin els educadors/es.

15. Armari Solidari. Està destinat a tota la població de la barriada de Son Roca. L'objectiu és donar suport en la cobertura de les necessitats bàsiques de la població de Son Roca i augmentar la participació de la població en la resolució de problemàtiques socials. Quant a les activitats, es tracta de crear un espai de recollida d'estrís de segona ma en bon estat i de distribució de roba i altres materials de primera necessitat per tota la família.

16. Aula de Castellà per dones immigrants. Es pretén que millorin el coneixement de la llengua castellana i el coneixement de la comunitat.

17. Espai dona, projecte d'apoderament. Està dirigit a dones del barri de Son Roca, tot i que està obert a la participació de persones d'altres barriades. Alguns dels objectius de les activitats que realitzen són: continuar amb l'espai de trobada entre dones del barri, tractar temes d'interès comú entre tots els integrants, Participar activament d'un grup de dones, relacionar-se amb altres dones del barri i ser sensible i aprendre entorn a les problemàtiques socials (familiars, de gènere, de classe, etc) que els afecten.

3.4 Mostra

La mostra fa referència a una part de la població d'interès de la qual es recolliran les dades. Aquestes persones escollides seran el reflex de la població. El tipus de mostra en aquest cas serà dirigit, perquè ens interessa elegir en funció del que volem conèixer. Del centre Naüm, les dues persones escollides són: na Margalida Jordá i na Martha Susana Vallejo. La primera és la directora, llicenciada en filosofia i lletres, ha estat escollida perquè ella ha estat la que ha vist néixer i créixer Naüm. Ella ens podrà explicar quina va ser la motivació per fundar el centre, les necessitats que hi havia i com ha estat l'evolució del centre. La segona és una educadora d'activitats lúdiques, professora de repàs i auxiliar de comptable en el centre, és llicenciada en comptabilitat i auditoria. Ha estat la segona escollida, perquè durant sis mesos vaig tenir el plaer de treballar amb ella dins el projecte de repàs amb els nins de 5 i 6 anys.

Ella em podrà contar com veu el dia a dia dins l'aula, si hi veu evolució des de que entren al centre fins que surten, entre altres assumptes d'interès.

També s'ha pensat realitzar una entrevista a una escola associada amb el projecte de Naüm. En aquest cas l'escola escollida és el Col·legi Públic Són Anglada. Les preguntes aniran dirigides a la directora, el seu nom és Maria Jesús i porta 30 anys a l'escola. S'ha elegit aquesta mestra perquè vaig parlar amb l'educadora social, na Tarcis, i em va comentar que a les reunions per coordinar la feina que havien de realitzar era amb la persona que parlaven. Per aquesta raó vaig pensar que era la mestra més convenient perquè em comentés com havia viscut el procés, si havia pogut veure millores, que em comentés el comportament dels nins dins l'aula, la relació amb els demés alumnes, entre altres qüestions.

3.5 Instruments

L'instrument de medició que es va utilitzar en aquesta investigació per avaluar el *projecte de Naüm* varen ser tres entrevistes a diferents educadores: en primer lloc, a na Margalida Jordà, a la qual se li varen demanar 28 preguntes sobre la fundació i el funcionament de Naüm. En segon lloc, a na Martha Susana Vallejo, a la qual se li varen fer 29 preguntes sobre el dia a dia a l'aula i sobre l'evolució dels nins. I en darrer lloc, a na Maria Jesús, directora del Col·legi Públic Son Anglada de Son Roca, a la qual se li varen fer 22 preguntes sobre les millores que veien en els nins que assistien al *projecte*, l'opinió sobre el que trobava del programa i que fes una valoració d'aquest.

Entrevistes semiobertes a dues mestres educadores de Naüm i a la directora del Col·legi Públic Son Anglada.

Entrevista a la directora Margalida Jordà:

- **Naüm – Factors descriptius:**
  - Quants d'alumnes formen Naüm?
  - La matrícula és inferior o posterior al curs passat? Hi ha hagut variacions al llarg dels anys?
  - Quines són les característiques generals dels alumnes que acullen? Quins criteris seguïu per acollir-los?
  - Com arriben al projecte de Naüm?
  - Quines són les obligacions de les famílies? Tenen quotes al llarg del curs?
- **Naüm alumnes:**

- Quines són les característiques generals segons l'edat? I segons el nivell?
  - Com és el comportament en general? Es pot dividir en diferents nivells aquest comportament?
  - Quines són les capacitats acadèmiques?
  - De quina edat fins a quina els nins poden acudir al programa?
  - Quines són les necessitats específiques socials dels nins? I acadèmiques? I en general què necessiten?
  - Arriben a graus mitjans, superiors o estudis universitaris?
  - Amb els anys els nins es van motivant més o menys?
- **Naüm i famílies**
- Quin contacte hi ha entre les famílies i el centre? En què consisteix?
  - Les famílies col·laboren? De quina manera? Com participen? Valoren el programa com el que és?
  - Hi sol haver incidents amb les famílies?
- **Naüm i escoles:**
- Quina col·laboració hi ha per part de les escoles?
  - Hi ha continuïtat amb el que es treballa al programa després a l'escola amb plantejaments curriculars?
  - Hi ha un contacte personal entre Naüm i els mestres?
  - Què es parla a les entrevistes amb els directors o mestres de les escoles ordinàries?
  - Creu que l'escola hauria d'ajudar més als nins de Naüm? Els ajuden? Gràcies a que venen al programa, els mestres tenen una millor consideració dels nins?
  - Estan satisfets els mestres amb el vostre treball? I vosaltres amb el treball de les escoles?
- **Programes Naüm**
- Actualment estan tots els programes següents en funcionament? Quines són les característiques d'aquests?
  - Quines són les dificultats dels següents programes?
  - Quin és el programa més útil o eficaç? Perquè?
  - Quina és la valoració que faria d'aquests?
- **Resultats Naüm**
- Com avalueu vosaltres les activitats?
  - Quines millores o canvis trobeu que es necessitarien?

- Creu que realment és necessari un projecte amb aquestes característiques? O que és l'escola qui hauria d'encarregar-se d'aquesta tasca?
- Quina troba que podria ser una solució?

Entrevista a l'educadora Martha Susana Vallejo del projecte Naüm:

- Naüm – Factors descriptius:

- Quants de nins té al seu grup?
- Què podem trobar a la seva aula? Quant a recursos materials?
- Quines són les característiques generals dels alumnes que acullen? Quins criteris seguïu per acollir-los?
- Com arriben al projecte de Naüm?
- Quines són les obligacions de les famílies?

- Naüm alumnes:

- En quin grup es troba vostè?
- Quina edat tenen els nins del seu grup?
- Quines característiques acadèmiques presenten?
- Quin és el perfil de nins que hi ha dins la seva aula? Les característiques.
- Quin és el comportament dels nins?
- Hi veu diferències en el comportament dels nins des de que entren al programa fins un any més tard? Quant tarden a veure resultats?
- Què troba que necessiten els nins que assisteixen al projecte (amb les característiques que presenten)?

- Naüm i famílies

- En el seu programa hi ha col·laboració amb les famílies? De quina manera?
- Creu que haurien de participar més o menys?
- És important el paper de les famílies?
- Creu que si totes les famílies estiguessin molt implicades els nins progressarien més ràpid?

- Naüm i escoles:

- Està conforme amb la tasca de les escoles associades?
- Què podrien fer més per vosaltres?
- De quina manera vos relacioneu amb les escoles?
- Tenen en compte d'una manera especial als nins que assisteixen a Naüm?

- Hi ha continuïtat amb el que s'explica a l'escola i el que s'ajuda a Naüm o va més per lliure?
- **Programa Naüm**
  - Actualment a quin programa es troba?
  - Quina va ser la motivació per crear-lo?
  - Com és el dia a dia dels nins a l'aula?
- **Resultats Naüm**
  - Si tinguessin més recursos econòmics què faria? Què canviaria?
  - Com avaluaria el projecte de Naüm?
  - Quin creu que seria l'objectiu primordial del programa?
  - Creu que realment és necessari un projecte amb aquestes característiques? O que és l'escola qui hauria d'encarregar-se d'aquesta tasca?
  - Quina troba que podria ser una solució?

Entrevista al mestre de l'escola Sant Vicenç de Paul amb nins a Naüm:

- **Naüm alumnes:**
  - Quants de nins té que vagin a l'escola de Naüm?
  - De quins cursos? Han repetit o tenen l'edat que pertoca segons el curs?
  - Poden seguir amb el currículum ordinari? O bé tenen adaptacions?
  - Quines són les mancances que hi troba en els nins que venen de Naüm respecte als altres?
  - Troba que seguiran amb els estudis els nins que té actualment?
  - Els nins que han assistit a Naüm han pogut seguir amb els estudis i trobar una feina? Han acabat els estudis secundaris? Han arribat a un FP, grau superior o estudis universitaris?
  - Què troba que necessiten els nins que assisteixen al projecte (amb les característiques que presenten)?
- **Naüm i famílies**
  - Té relació amb els pares dels nins del programa de Naüm?
  - Creu que si s'involucressin més els nins progressarien més ràpidament?
  - De quina manera es podrien involucrar?
- **Naüm i escoles:**
  - Es realitzen reunions amb les mestres de Naüm per portar un seguiment dels nins?

- Creu que és necessari?
- Què es parla a les reunions amb l'equip de Naüm?
- **Programa Naüm**
  - Creu que realment funciona que els nins assisteixin a Naüm? Quines millores han presentat?
  - Coneix els programes de Naüm? N'afegiria algun més?
  - Estan satisfets amb el treball de Naüm? Creu que és necessari?
- **Resultats Naüm**
  - Troba que serveix com a resposta educativa i cultural? En quin sentit?
  - Què li afegiria al projecte Naüm?
  - Com avaluaria el projecte de Naüm?
  - Creu que realment és necessari un projecte amb aquestes característiques? O que és l'escola qui hauria d'encarregar-se d'aquesta tasca?
  - Quina troba que podria ser una solució?
  - Es podria dir que l'escola més Naüm és com una comunitat d'aprenentatge?

3.6 Procediment

Per a l'estudi del *Projecte Naüm*, va esser necessari conèixer tot el seu procés des de l'inici com a organització i així mateix tots els seus antecedents com a missió, visió i objectius, sense deixar de banda els projectes i els infants, joves i adults per tal d'avaluar la tasca portada a terme.

Per a la realització de la investigació en primer lloc, es va fer una recerca a través de revistes, les pàgines web, articles, etc. de la informació sobre el centre.

Les tècniques d'investigació utilitzades varen ser les següents:

1. Com a primer pas, es va realitzar una entrevista a na Margalida Jordà, la directora del *Projecte Naüm*. Aquesta entrevista es va dur a terme amb la finalitat d'obtenir informació sobre la motivació per fundar el centre, com es va poder dur a terme, les finalitats per les quals es va posar en marxa, el funcionament, confirmar si els projectes trobats a la seva pàgina web estan en marxa actualment, l'evolució dels nins i joves. L'evolució del barri després dels 15 anys de projecte. En conclusió, un resum del que ha estat la vida d'aquest projecte. L'entrevista va consistir en 28 preguntes, va tenir una duració de 1 hora i mitja i el mitjà per enregistrar-la va ser una gravadora, per després poder traspassar-la. El lloc per

realitzar l'entrevista va ser al seu despatx, per tal que tingués a prop els documents que ens podrien fer falta per completar tota la informació.

2. Posteriorment, es va realitzar una entrevista a na Martha Susana Vallejo, una de les educadores d'activitats lúdiques i també professora de repàs. La finalitat va ser obtenir informació sobre el dia a dia dins les aules dels nins i de l'evolució dels 4 als 7 anys fins l'edat adulta a més del seguiment que se'ls fa i els canvis que experimenten els nins i joves. També es va parlar de les noves possibilitats a les que poden accedir, entre altres qüestions rellevants. L'entrevista va consistir en 29 preguntes, va tenir una duració de devers 35 minuts i el mitjà per enregistrar-la va ser una gravadora, per després poder traspasar-la. El lloc per realitzar l'entrevista va ser dins la seva aula de treball del dia a dia, per tal que es trobés còmode i per tenir prop els materials que em volgués ensenyar.
3. En darrer lloc, es va realitzar una entrevista a la directora del Col·legi Públic Son Anglada, localitzat al barri de Son Roca. La motivació per escollir aquesta persona va ser per l'educadora social, na Tarcis, la qual em va comentar que la directora era la que assistia a les reunions de coordinació amb l'escola de Naüm. Per aquesta raó, vaig pensar que era la mestra més adient perquè em comentés com havia viscut el procés, si havia pogut veure millores, que em comentés el comportament dels nins dins l'aula, la relació amb els altres alumnes, com era la comunicació amb els/les mestres de Naüm, si estaven contents per la feina portada a terme, entre altres qüestions importants per tal de poder recollir informació sobre la tasca realitzada. L'entrevista va consistir en 22 preguntes, va tenir una durada de devers 60 minuts i el mitjà per enregistrar-la va ser una gravadora, per després poder traspasar-la. El lloc per realitzar l'entrevista va esser la sala de professors, ja que les altres aules estaven ocupades.

4. Anàlisi de resultats

A aquest apartat s'analitzaran i interpretaran de manera sistemàtica i rigorosa cada tema de preguntes.

Alumnat

En primer lloc, quant als factors descriptius del programa de Naüm, el que es pot recalcar és la quantitat de nins i joves entre 4 i 25 anys als que donen cabuda, segons la directora entre l'hivern i l'estiu abasten devers 300 persones. Contant també les famílies que participen al programa són devers 400. L'educadora de Naüm va comentar que a l'hivern tenia dos grups

de petits amb 25 nins a cada un i que a l'estiu tenia tres grups de 30 nins cada un, en total 90 nins, només de 4 a 7 anys. Aquest fet, suposa poder donar resposta a molts de nins durant l'hivern i l'estiu. En el cas del Son Anglada, la directora va comentar que tenia 20 alumnes que assistien al programa de Naüm repartits entre 1r i 6è de Primària i uns quants a l'aula especial (la UECO) on van a fer psicomotricitat.

- La quantitat de nins i joves als que donen cabuda és molt gran. Aquest fet, suposa poder donar resposta a molts de nins durant l'hivern i l'estiu.

Quant a les característiques generals dels alumnes derivats a Naüm i els criteris per acollir-los; en primer lloc, la directora de Naüm i l'educadora Susana varen comentar que sobre tot són alumnes de la barriada, nins que pel simple fet de la procedència tendeixen al fracàs escolar, infants provinents de famílies amb escassos recursos econòmics (essent el projecte gratuït, se'n poden beneficiar), famílies desestructurades i joves que han fracassat quant a temes escolars. Na Margalida particularment va comentar que els nins arribaven al centre a través del boca-orella de les famílies de Son Roca. Coneixent aquesta possibilitat i essent enviats d'alguns centres escolars en particular com Son Anglada, l'Anselm Turmeda, Sant Vicenç de Paul de la Vileta, el centre de menors des Puig des Bou i el CEIP de Son Serra. Aquests centres els envien al programa pels anys que porten fent feina junts i pels bons resultats que veuen que donen. Na Susana va mencionar que la majoria de nins que arriben al projecte ho fan a través de les derivacions escolars, els quals coneixen el programa i els interessa que el nin rebi el reforç que el centre ofereix. La directora del centre de Son Anglada va comentar que per derivar-los al centre de Naüm no havien de tenir necessàriament dificultats d'aprenentatge. Sinó que la situació sociofamiliar aconsella que aquest nin durant l'hora baixa estigui dins un espai controlat i supervisat, més que pel carrer. Va comentar que hi havia nins que no necessitaven suport escolar, però igualment els hi podia anar bé. La directora ho veia més com una manera de treballar habilitats socials, hàbits, valors, aprendre a organitzar-se, aprendre a tenir un ordre, entre altres aspectes importants per l'educació, com un plus.

- La majoria dels nins són de la barriada, els quals pel simple fet de la procedència, tendeixen al fracàs escolar, famílies amb pocs recursos econòmics i famílies desestructurades. La manera per assabentar-se sobre l'existència del programa, sent un barri petit, és pel boca-orella dels habitants i sent derivats per les escoles que coneixen el programa. Per ser derivats al programa no han de tenir necessàriament dificultats

d'aprenentatge. Sinó que la situació sociofamiliar aconsella que aquest nin durant l'hora baixa val més que estigui dins un espai controlat i supervisat, que pel carrer. El programa de Naüm és una manera de treballar habilitats socials, hàbits, valors, aprendre a organitzar-se, entre altres aspectes importants per l'educació. En aquest cas es reafirma l'estudi realitzat durant el treball sobre la teoria de la correlació. Afirmant que la variable del fracàs escolar i la de classe baixa varien entre elles de forma universal.

Quant a possibles solucions per evitar el fracàs escolar segons na Margalida, per una banda creu que s'han de posar límits als nins. I per una altra banda, creu que han d'enfortir aspectes de la personalitat. Aquestes activitats porten molta feina, perquè no només suposa treballar amb el nin sinó que a més s'han d'encarregar de posar-se en contacte amb la família per saber què passa. Per això amb els més grans es sol multiplicar quan arriben a l'adolescència. Però estant dins el programa ja han vist com s'han de posicionar, ho han après. Si algun nin és més difícil s'intenta donar tota l'ajuda que necessiti, incloent suport terapèutic. Sobre aquest tema, el que em va comentar na Susana va ser que en general als nins els costa aprendre. Però el que realment influeix són les característiques socials, ja que la majoria de nins no venen al programa de Naüm per tenir necessitats educatives especials, sinó per la manca de recursos de casa. Va mencionar també, que aquests nins necessiten aquella mà que les famílies no els poden donar per les seves característiques personals, com per exemple, no conèixer bé l'idioma, sent la majoria de nins de fora, com per exemple, marroquins, equatorians, colombians, etc.

- Per evitar el fracàs escolar s'han de posar límits als nins, enfortir aspectes de la personalitat, fer-li prendre consciència del que està bé i el que no, entre altres aprenentatges sobre habilitats socials. Aquests nins necessiten el suport que a casa no se'ls pot donar per les característiques personals.

Quant al comportament dels nins, per una banda, na Margalida va comentar que dins cada grup hi ha unes normes consensuades entre tots a seguir, per això si no s'han complert ells ja ho saben. Quan algun nin les incompleix es demana el perquè, és molt important saber què passa i intentar arreglar-ho. Si la cosa es repeteix es mira de posar una sanció, que ells mateixos ja saben. També em va dir que mai deixarien anar a un infant per no saber el que li passava a ell i al seu entorn. Per això, s'esforçarien en cercar recursos, perquè potser és un nin que la seva situació personal influeix a que no es senti bé dins el centre. Em va comentar que

s'intenta, a través d'educadors, serveis socials, Càrites, la psicòloga i els educadors del centre, trobar el focus del problema i el lloc més apropiat per ell. Que per ells el més important és poder intervenir sempre, no deixar cap infant o jove tirat. Si és necessari cerquen el seu lloc fora del centre. Sobre tot, que sempre sàpiguen que dins el programa tenen un lloc, però que hi ha unes normes, les quals s'han de complir, el treball ha de servir i s'han de posar límits. Per una altra banda, na Susana va dir que tots els nins en general són bons, coneixen les normes del centre i de les aules i saben que les han de complir si volen seguir assistint al programa.

- Dins cada grup hi ha unes normes pactades entre tots, les quals s'han de complir. Quan algun nin no ho compleix, s'investiga el perquè i se li intenta donar resposta a les seves necessitats particulars i trobar el seu lloc.

Quant a si els nins poden seguir el currículum ordinari; segons la directora i l'educadora de Naüm en general tots poden, estan dins una normalització acadèmica. Llevat d'uns quants nins amb necessitats educatives especials, amb els quals ja es fa una feina, i els nouvinguts, els quals també necessiten una educació especial durant un temps perquè els costa més la llengua, els demés poden. Però degut a les seves característiques socials no han pogut arribar a l'educació obligatòria mínima i a la seva llar tampoc se li ha pogut oferir l'ajuda que necessiten ja que els seus pares tampoc van arribar als mínims esmentats. La mitjana del nivell formatiu de la barriada és molt baixa. Les famílies es troben dins el nivell de primària, factor que influeix en la desocupació laboral d'algunes. El centre està en vigor per oferir ajuda als nins i als pares que ho necessitin i vulguin. La directora del Son Anglada va contestar que gairebé tots poden seguir el currículum ordinari, tot i que n'hi ha que tenen adaptacions per estar contemplats dins alumnes amb necessitats educatives especials. Però es fa una tasca de coordinació amb Naüm a principi de curs, les persones encarregades de Naüm passen uns formularis i a aquests cada tutor de cada nin ha d'establir quines creu que són les necessitats més prioritàries. Si és un nin, per exemple, de necessitats educatives especials de 1r o 2n que a lo millor no té assolida la lectura i l'escriptura es prioritza això. De la mateixa manera que l'escola fa un treball individualitzat s'intenta transmetre aquest programa individualitzat a Naüm i es fa un seguiment.

- En general, tots els nins poden seguir el currículum ordinari, menys els de necessitats educatives especials als quals se'ls ha d'adaptar. Però degut a les característiques

socials els costa arribar al currículum ordinari perquè els manca l'ajuda de les famílies.

Quant a si els nins arriben a obtenir el títol de l'ESO, graus mitjans, superiors o universitaris; per part de les tres professionals es va dir que la majoria no. Especificant una mica, per una banda, la directora de Naüm va dir que no devia ser ni el 50% però en tenien alguns que si havien acabat el batxillerat, alguns que havien cursat graus mitjans i superiors. I concretant una mica més, una nina va fer la carrera universitària de sanitat i una altra el grau superior d'informàtica. Per una altra banda, la directora del Son Anglada va comentar que eren molt pocs, entre un 10 i un 15% van més enllà de la secundària. Però ha notat que són nins que no continuen una educació superior al moment però a través d'un grup de *facebook* d'antics alumnes han anat veient que nins que en un moment determinat varen abandonar els estudis o que fins i tot varen abandonar la secundària. Després han fet algun tipus de formació, més tard se'n adonen que estudiar val la pena per les circumstàncies de la vida i s'hi posen. Quant a la feina, és una barriada molt deprimida. Hi ha molt poques famílies que tinguin feina, moltes famílies han estat desnonades, algunes han tornat a viure amb els avis, etc. Alguns dels que la directora pot veure pel *facebook* estan treballant, però en general la problemàtica hi segueix estant. Els habitants del barri se'n adonen que per tenir feina és necessari una formació. Se'n adonen que no tenen res a oferir. A Naüm hi ha un mòdul de fontaneria per nins amb dificultats, d'aquesta manera reben una formació de tipus professional.

- Menys del 50% de la població de la barriada arriben a tenir una formació professional, un grau mitjà, un grau superior o una carrera universitària en edat d'escolaritat. Per les circumstàncies laborals, alguns habitants de la barriada acaben estudiant passats uns anys veient que sense formació no poden treballar.

Quant a les necessitats reals dels nins; en primer lloc, la directora de Naüm va comentar la necessitat de tenir uns límits i normes a complir a l'escola i a casa, des de que s'aixequen fins que se'n van a dormir. En segon lloc, na Susana va contestar que sobre tot reforç acadèmic, per tal de sentir-se més segurs i amb més confiança cap a ells mateixos. En darrer lloc, la directora del Son Anglada va comentar que aquests nins necessiten moltes habilitats socials, de feina, de treball sistemàtic, d'organització, perquè és el que no tenen a casa seva. I un complement també, és el treball amb intel·ligència emocional, un complement perquè a l'escola també es fa un projecte d'educació emocional. A l'escola hi ha un 20% de nins que estan sota tutela de protecció de menors. Aquests nins estan dins protecció de menors per

qüestions d'abusos, negligències, maltractaments familiars, entre d'altres. I en aquest sentit, són nins que la seva història personal i acadèmica és dura i sempre duen aquesta motxilla damunt. A l'escola moltes vegades s'ha de prioritzar el treball de buidar una mica aquesta motxilla, aquest pes, més que el treball curricular perquè si no ens relaxem, si no ens tranquil·litgem i no tenim l'ànim per fer feina és impossible. Els pares amb condicions socioeconòmiques desfavorides condicionen que els nins també visquin aquestes mancances i aquests problemes econòmics. Això d'haver d'anar a Càrites que et donin un quilo d'arròs per menjar. A més a més, hi ha 25 nins al menjador dels quals 12 mengen perquè estan becats per una ONG (Organització No Governamental), sinó no tindrien un únic menjar decent en el dia. Tot això es du a l'escola i s'ha de treballar. S'ha de tenir molt en compte. A cada nivell la intel·ligència emocional es treballa d'una manera diferent. Per nosaltres això és molt important, que siguin capaços de verbalitzar el que senten. Eduquem persones, l'educació no pot ser en compartiments. S'ha de fer tot junt, s'intenta que tot estigui globalitzat, que tot el que es faci tingui una relació, un objectiu. També treballem cooperativament aprofitant les característiques dels infants. A l'alimentació també es dóna molta importància. Perquè a vegades, es veu a nins amb moltes mancances i menjant brioixeria, amb això s'està en contra. Les coses no es fan perquè si, tot ha de tenir el seu objectiu i amb una raó. Res de fer coses inconnexes, que ells vegin el sentit de les coses per motivar-los.

- Aquests nins, necessiten límits i normes a l'escola i a casa, reforç acadèmic per tal de sentir-se més segurs, habilitats socials, habilitats de feina, de treball sistemàtic, d'organització i treball d'intel·ligència emocional, perquè és el que no tenen a casa seva. Aquesta informació es pot relacionar amb el mencionat a la teoria de la privació cultural d'aquest treball, on s'exposava que el principal interès d'Estats Units era crear estratègies per cobrir certs buits.

Famílies

Quant a les obligacions de les famílies, na Margalida em va contestar que depèn una mica. Per una banda, la inscripció, la qual obligatòriament l'han de realitzar els pares, i per una altra banda, acompanyar i endur-se als nins de Naüm que tinguin de 4 a 7 anys. Sense oblidar la responsabilitat de respondre pel nin si alguna cosa no funciona. Després, cada grup ja pacta la relació que ha de tenir amb la família. Quant a les activitats comunes per a totes les famílies: els dies de portes obertes, participar a festivitats amb els infants, mostrar vídeos d'activitats i a final de curs per mostrar el que s'ha fet durant l'any. La directora del Son Anglada em va

comentar que l'obligatori amb les famílies era una reunió a principi de curs, a la qual no assistia gairebé ningú i després es feien entrevistes individuals als pares cada trimestre. Va comentar que algunes vegades per arribar a parlar amb els pares els han hagut de gairebé amenaçar.

- Les obligacions de les famílies són: realitzar les inscripcions, portar i endur-se al nin de 4 a 7 anys i respondre pel nin si hi ha algun imprevist. Les altres activitats són voluntàries: assistir els dies de portes obertes, participar a festivitats amb els infants, anar a observar vídeos d'activitats i a final de curs anar al centre a observar el que s'ha fet durant l'any.

Quant a la participació i la col·laboració per part de les famílies, na Susana va comentar que n'hi ha que de cada vegada volen participar més. Valoren el programa com a tal i volen fer coses per aquest. Per exemple, acompanyar a algun grup d'excursió quan no hi ha prou voluntaris, preparar un taller pels infants, entre d'altres. Va comentar que és molt important la relació entre les famílies, el centre i els nins. Si no hi hagués aquesta retroalimentació entre les famílies el programa no podria existir. Va comentar que podrien participar més per tal de poder fer més activitats i ajudar més als seus fills. Però que amb el seu grup de petits hi veia molta participació, on mancava més era on els pares no feien tanta falta, que inclús per la matrícula els havien de telefonar. Na Margalida va comentar que també tenen un espai familiar. És un grup on els pares participen a un taller, on dues educadores fan feina amb els pares i els infants, després es reuneixen tots per posar en comú el que han après els uns i els altres i després fan una bereneta. També va comentar que dues vegades a l'any es demanava als pares que pensaven de les activitats realitzades, quan els seus nins comencen al programa no el valoren tant com quan va passant el temps i van veient la feina. Per part de la directora del Son Anglada costa molt la comunicació amb els pares i troba que mai estarien prou involucrats. La feina que es fa a l'escola no és únicament d'ensenyar, s'intenta educar, però si a casa no s'educa és impossible. És estirar la corda en sentit contrari. Això és la mancança més important per la metodologia de l'escola, la manca de suport pels pares. També va comentar que des de fa uns anys, als cursos més baixos, tenen un grup d'alumnes matriculats per famílies que no són de la barriada, sinó que són allà per la línia metodològica. La gent que ha arribat a aquesta escola ho ha fet amb un altre plantejament. Són famílies que estan ajudant molt, amb una APIMA potent, no és molta gent, però tenen moltes ganes de fer feina i ajuden a potenciar-ho i que se'ls conegui com un lloc amb unes característiques diferents al lloc on estan.

- Baix el meu punt de vista, és molt interessant l'espai familiar, ja que és necessari aquest recolzament mutu i pot dur a gaudir de bones experiències amb família.

Escoles

Quant a la relació amb les escoles, na Margalida em va comentar: la derivació de nins i joves, tallers d'*habilitats per la vida dins les escoles* realitzat per dues educadores del centre de Naüm, proposar activitats comunitàries que després es poden fer als dos centres, contacte amb tots els mestres que hagin derivat alumnes, reunió inicial, reunió final i anar fent un seguiment durant el curs. Na Susana va comentar: el cap d'estudis va a Naüm, fan una reunió on es presenten els casos de cada lloc i Naüm comenta amb el que fan feina, el que els preocupa de cada nin, etc. I el cap d'estudis té l'obligació d'informar al col·legi. També hi ha relació a través de formularis, on els educadors de Naüm veuen les necessitats que al centre observen sobre els nins i els informen del que volen que repassin a Naüm, com el comportament. Després, Naüm envia com reacciona el nin davant la feina portada a terme. Per exemple, si un nin a Naüm fa els seus deures, sol estar tranquil al seu seient, escolta atentament, té el seu quadern ordenat, deixa el seu material al seu lloc, etc. Naüm ho enregistra i ho envia al professor, així sap que almenys a Naüm si fa el que li pertoca. I si al col·legi no ho fa, es mira on es falla per posar-li remei, acció que pot passar a l'inrevés. Per part de la directora del Son Anglada es realitzen reunions cada mes i s'aprofiten del programa de forma bidireccional. Va comentar que l'escola té la informació del rendiment i el comportament (ja que els pares quan van a les reunions hi ha segons quines informacions que no volen contar) i Naüm té la informació familiar (pel fet de rebre ajudes tenen accés a nivells de funcionament familiar, han d'estar molt en contacte, poden anar a casa del nin, acompanyar a una mare al centre de salut per l'idioma, etc). Aquestes informacions s'intercanvien per tal de fer feina d'una manera més eficaç. Aquesta comunicació també ajuda a l'escola per determinar si han de fer servir els serveis socials, el centre de salut, etc. És una forma de donar realment una resposta socioeducativa a tots els nivells, perquè d'aquesta manera es tanca el cercle i els agents implicats poden fer feina tots cap al mateix sentit.

- La relació del centre de Naüm i l'escola és molt important. El treball que s'ha fet sistemàticament és el de derivar nins al centre de Naüm, fer reunions del seguiment dels nins, des del centre de Naüm anar a l'escola a fer un taller *per la vida dins les escoles* realitzat per dues educadores i proposar activitats comunitàries que després es poden fer als dos centres. La informació de cada centre s'utilitza de forma

bidireccional: l'escola té la informació del rendiment i el comportament i el centre de Naüm té la informació familiar, per exemple, poden arribar a acompanyar a una mare al centre de salut, anar a la casa d'una família en particular, entre d'altres accions. Aquestes informacions intercanviades funcionen d'una manera molt més eficaç, centrat en ajudar als nins i a les famílies. És una forma de donar realment una resposta socioeducativa a tots els nivells, perquè d'aquesta manera es tanca el cercle i es pot fer feina tots cap al mateix sentit.

Quant al que es parla a les entrevistes amb els directors o mestres dels dos llocs, per una banda, na Margalida va comentar que primer es presenten, l'escola diu per quin nin es ve a parlar, es comenta que l'escola l'ha derivat, es demana què li passa i el que s'ha de fer amb el nin. Ha d'anar tot protocol·litzat, amb uns objectius marcats, firmat pel director, per la tutora, per la família i per Naüm. I després el programa de proinfància de la Caixa (entitat finançadora) demana els avanços. Em va comentar que el contacte actualment és fàcil, però els ha costat molt guanyar-se l'autoritat. Han hagut de veure la feina que feien i estar vàlidament autoritzats perquè se'ls donés la informació dels nins. Hi ha que anar molt alerta amb la protecció de dades, perquè tota aquesta informació és confidencial. Per una altra banda, na Maria Jesús va comentar que a les reunions ho parlen tot, comencen comentant com està el nin o nina, si està més tranquil o més bé, etc. parlen del seguiment, aprofitant la relació de fa anys. Es reuneixen a principis de setembre per saber les activitats d'estiu que han fet amb Naüm, si hi han anat o no, si hi ha alguna cosa que hagi passat que sigui important per saber. I es fa un seguiment. Si Naüm els diu, per exemple, que ha deixat de venir, l'escola telefona als pares i els diuen que l'ha de dur, vulgui o no, que li fa falta.

- Entre l'escola i el centre de Naüm es fa un seguiment particular per cada nin a principi, durant i a final de curs.

Quant a la continuïtat amb el que es treballa a l'escola i el programa, na Margalida em va comentar que necessàriament hi ha d'haver una continuïtat curricular, s'ha de reforçar el que al nin no li vagi bé. Al programa del reforç escolar fan els deures, però si el nin necessita un reforç en un aspecte se li ha de donar una vegada acabats els deures. Na Susana, a més a més del que va comentar na Margalida va afegir que aquest curs 2014/15 s'havien fixat més amb les matemàtiques i la lectura comprensiva, perquè veien que era amb el que més fallaven. A partir de totes les fitxes que van realitzant a final de curs els fan un àlbum, així tenen totes les fitxes fetes recollides i ho entreguen als pares.

- Necessàriament hi ha continuïtat amb el que es treballa a l'escola i al programa perquè d'aquesta manera s'aprofita l'ensenyança cap a la mateixa línia.

Quant a si l'escola hauria d'ajudar més als nins de Naüm, segons na Margalida és l'administració pública qui hauria de posar a l'abast dels infants que ho necessitin més suport perquè si el nin no pot tenir un suport dins casa seva, tenint les capacitats de qualsevol altre, per desconeixença de l'idioma, per la formació dels pares, manca de recursos econòmics, etc. se'ls ha de poder proporcionar a l'escola, o en aquest cas al centre socioeducatiu. Les característiques socials són les que dificulten que aquests nins puguin seguir el currículum ordinari sense una ajuda extra. Perquè hi hagi una mica d'igualtat d'oportunitats. A Naüm són col·laboradors, tot i que alguna vegada funcionin com a escola. Si Naüm no hi fos, a lo millor les coses es farien d'una altra manera. Segons na Susana està conforme per la feina que es duu a terme a través de la psicòloga, però hi ha vegades que no entén el funcionament del sistema acadèmic. Li sorprèn que per exemple, nins del seu grup, els quals, quant a les matemàtiques es poden trobar a la multiplicació, no saben sumar bé. O per exemple, estan a català o castellà, fent frases, redaccions, etc i els nins no coneixen bé les lletres. Ella creu que s'hauria de tenir en compte el que saben els nins i el que no i treballar fins que s'assoleixi, ja que és necessari per a les futures lliçons. Però reconeix que és un tema molt complicat, ja que hi ha nins que ja ho saben i tampoc poden quedar-se aturats en uns continguts pels companys. I per això comenta que ells hi són, per tractar als nins que s'han quedat "una mica més endarrere", tractar d'ajudar-los o d'encaminar-los una mica perquè s'igualin o perquè almenys no es quedin tant "endarrere."

- L'administració pública és la que hauria de posar a l'abast dels infants que ho necessitin el suport més adient per cada un d'ells. Si un nin no pot tenir un suport dins casa seva, tenint les capacitats de qualsevol altre, per desconeixença de l'idioma, per la formació dels pares, manca de recursos econòmics, etc. Se'ls ha de poder proporcionar a l'escola, a un altre centre extraescolar o a un altre lloc. Simplement perquè tots els nins tinguin la mateixa igualtat d'oportunitats.

Programa Naüm

Quant als programes, vaig demanar a na Margalida si tots els que he citat anteriorment a aquest document estaven en funcionament i em va dir que si. Aquests programes estan creats per tal de proporcionar el recursos de formació i inserció laboral i social a la gent del barri, als infants, joves i adults. Em va dir que s'ha de fer feina amb el nin, però necessàriament amb la

família també. Na Susana em va comentar que la motivació per crear el programa educatiu va ser per les necessitats del grup. Quan es varen crear aquests programes fa 15 anys Son Roca era un lloc on els nins i joves vivien al carrer, només fumaven, cometien actes delictius pel carrer (com fer malbé les faroles del carrer, etc.). Per això es va voler donar un lloc per ells i eradicar aquell estereotip que es tenia sobre que els nins de Son Roca no podien estudiar o no podien preparar-se quant a l'educació, demostrar que poden tenir una formació i arribar fins a on ells vulguin amb esforç. La motivació per crear el programa de l'ESO va venir donada per les circumstàncies de crisi actuals. Aquest programa porta 3 anys, els mateixos anys en els que la crisi econòmica ha estat molt més intensa i ha perjudicat a més famílies. En aquest moment la gent es va adonar de que si no tenien una formació acadèmica mínima no podien treballar, ni fer un curs de cuina, ni conservar la feina. S'ha creat de la necessitat de les persones, majoritàriament més grans. No ho van aprofitar quan eren més petits o no van poder per les circumstàncies que tenien i ara intenten fer-ho. El programa lúdic es va crear perquè es pensa que per educar a un nin no s'ha de fer només amb deures o només ensenyant continguts curriculars. També es pot educar a través de la diversió, es creu que la combinació dels dos és la manera més adient d'educar. Per això, es fan tallers de cuina, es treballa la higiene, s'ensenyà la importància d'una dieta equilibrada, entre d'altres. Molts de nins petits no coneixen segons quins aliments, és molt important que ho provin tot per veure si els agrada o no.

- Quan es varen crear aquests programes fa 15 anys Son Roca era un lloc on els nins i joves vivien al carrer, només fumaven, feien actes delinqüents pel carrer (com fer malbé les faroles del carrer, etc.). Per això es va voler donar un lloc per ells i demostrar que poden tenir una carrera i arribar fins a on ells vulguin amb esforç. Tots els programes i les seves característiques estan en funcionament i varen ser creats per respondre a les necessitats que han anat sorgint al barri. Alguns programes s'han creat o modificat per suggeriments de les famílies, per tant, per proporcionar recursos de formació i inserció laboral i social a la gent del barri, als infants, joves i adults. S'ha de fer feina amb el nin, però necessàriament amb la família també.

Quant a les dificultats dels programes segons na Margalida la principal és l'economia. Si tinguessin prou recursos econòmics no hi hauria cap problema en desenvolupar els programes amb molta més ajuda cap als habitants de Son Roca. Hi hauria més professors i tots els recursos que necessitessin. Però les dificultats les han de solucionar amb els recursos que contenen.

- Si tinguessin més recursos econòmics podrien ajudar a més famílies, ja que podrien inscriure a més nins, joves i adults.

Quant als programes de Naüm, na Maria Jesús de Son Anglada va dir que els coneixia i no n'afegiria cap. Pensa que abasten molts aspectes, entre els programes pels pares, els d'estiu pels nins i els d'hivern. Ho tenen molt cobert, no se'ls escapa res. Diu que és una institució que dinamitza molt tota la barriada. Fomenta la unió entre tots i ho tenen tot previst. De fet, en quant a la ONG que cobreix les beques de menjador varen ser les persones del centre qui ho varen dir a l'escola. Els nins que estan becats a l'escola són els que després hi estan per fer les activitats.

- Els programes abasteixen molts d'àmbits: pels nins, joves i pares. És una institució que dinamitza molt tota la barriada. Fomenta la unió entre tots i ho tenen tot previst.

Resultats Naüm

Quant als canvis que hi farien al programa si tinguessin més recursos econòmics, na Susana va dir que hi ha moltes necessitats de recursos, acceptarien tot el que es pogués brindar: llet, productes perquè els nins tinguessin una alimentació més sana, o proporcionar un menjador per l'estiu (per poder proporcionar almenys un menjar en bones condicions al dia) bolígrafs, llapis, més aules per poder acceptar més nins, si poguessin pagar contractarien més gent, ja que del grup de petits en podrien sortir 5 grups. Quant als canvis s'ha anat canviant segons el que han vist que funcionava. Intenten modernitzar-se obrint programes segons les necessitats de les persones del barri. Per exemple, que les mares aprenguin castellà perquè sense els seus fills puguin anar a demanar un document, puguin fer-se una simple targeta d'autobús o ajudar-los a fer currículums, entre altres.

- Si disposessin de més recursos podrien abastar més nins pel fet de tenir més aules i més educadors. També necessitarien menjar per poder donar aliments en condicions als nins, recursos materials per les aules, entre altres. Quant als canvis, cada any han anat modificant el que no funcionava i perfeccionant els programes que hi treien resultats, per tal de respondre a les necessitats dels habitants del barri.

Quant als objectius del programa de reforç escolar pels nens petits, segons na Susana es posen uns objectius al principi. I a final de curs es revisa si s'han aconseguit. En aquest cas, es proposen hàbits mínims, que els nins entrin a l'aula saludant, que venguin nets, que venguin amb la roba adient, entre altres hàbits bàsics. Després, es miren els percentatges del que s'ha

complet i el que no. Si es compleix menys del 50% és quan es planteja un canvi perquè alguna cosa no funciona, s'estudia i es millora a partir del que es sap.

- Per comprovar si s'han complert els objectius esperats al programa del reforç escolar pels nens petits, es posen uns objectius d'hàbits al principi de curs i a final de curs es revisen. Si es compleix menys del 50% és quan es planteja un canvi perquè alguna cosa no funciona, s'estudia i es millora a partir dels resultats.

Quant a si realment funciona que els nins assisteixin a Naüm la directora de Son Anglada va dir que milloraven molt, sobretot quant a les relacions amb els altres, el sentiment de pertànyer a un grup (en el sentit positiu) i es senten acollits i escoltats. El model de comportament de la barriada en general no és un bon model. Els pares en general tenen poca formació, les relacions amb els veïnats solen ser molt conflictives, i això és el model en el que els nins viuen i que després reproduïxen. I és una forma d'estirar a les famílies, per tal de participar a Naüm, i a partir d'aquí es va treballant des de tots els àmbits.

- Els nins segons l'escola de Son Anglada milloren molt, sobre tot quant a les relacions amb els altres, es senten acollits i escoltats. Relacionant aquest fragment amb la teoria de la diferència cultural, la qual exposa l'intent de pal·liar totes les desigualtats que dificulten que totes les persones puguin tenir les mateixes oportunitats educatives i socials i la inclusió de tots dins l'escola i la compensació. Hi tindria cabuda dins aquesta teoria un centre d'educació compensatòria com és el de Naüm ja que el sentiment de pertànyer a un grup els ajuda positivament per veure diferents models de comportament que si poden reproduir perquè els beneficiaran.

Quant a si realment és necessari un projecte amb aquestes característiques o si és l'escola qui s'ha d'encarregar d'aquesta tasca na Susana va dir que als de Naüm tots els pares els havien dit que aquest programa s'hauria de trobar a tots els barris, no van en contra de les escoles, es donen la mà, ni un és millor ni l'altre és pitjor, el que de veritat interessa és el compromís amb els nins. A partir de la feina que s'ha anat fent, els col·legis han passat de no voler donar informació a fer feina junts, perquè se n'adonen de la tasca que es fa. La directora del Son Anglada va dir que ella no trobava que fos l'escola qui hagués d'encarregar-se d'aquesta tasca. L'escola educa globalment, però no s'ha de perdre de vista que es tracta d'una situació acadèmica, és una institució educativa. S'ha de fer treball escolar, s'ha d'aprendre alguna cosa del currículum. Una cosa és que l'escola de Son Anglada prioritzi alguna vegada treballar com es senten els nins per situacions difícils que treballar el currículum i una altra cosa és que

per fer la tasca que fan els de Naüim es perdi de vista completament el currículum. Quant al currículum, l'escola també estableix unes prioritats però sense perdre de vista que l'escola és una institució educativa. Perquè sinó arribaria un moment que s'estaria fent una tasca existencial que no correspon a l'escola. I per això ja hi ha altres professionals ben formats per fer aquesta tasca, aquest acompanyament. No poden ni han d'assumir aquesta responsabilitat. Cada un té el seu rol.

- Un projecte amb aquestes característiques és necessari. L'escola educa globalment, però és una institució educativa. S'ha de fer treball escolar, aprendre aspectes del currículum. En algun moment determinat es pot prioritzar treballar com es senten els nins per situacions difícils que treballar el currículum. Però per fer la tasca que fan els de Naüim no es pot perdre de vista completament el currículum.

Quant a la pregunta de quina podria ser una solució, na Maria Jesús de Son Anglada va comentar que sobretot recursos econòmics. Però políticament s'hauria de contemplar el suport socioeducatiu, la barriada de Son Roca perquè té unes característiques especials, però altres barris de Palma ho necessitarien igual. Els habitants funcionen per subvencions, donacions, etc. de les associacions. Si es retallen les subvencions per estalviar diners, després es gastarà diners en tenir centres de reeducació tota la vida. Un centre socioeducatiu és el pas previ a evitar que la negligència, la manca d'habilitats parentals, etc. sigui el dia a dia a segons quina barriada o a altres llocs. D'aquests fets no en té culpa ningú, cadascú reproduceix els models que ha viscut. Aquests joves estan fent el mateix que feien amb ells els pares i ja no era adequat. Per tant, val més invertir en prevenir que després haver d'intentar intervenir amb aquests nins amb els traumes que es queden. Poder contar amb uns serveis que ajudin. Naüim no només atén als nins, sinó que també als pares, les mares, les famílies en conjunt, els joves, tots. Els germans grans que en un moment deixen l'institut també acaben essent acollits per fer altres activitats. És un treball de intervenció primària molt important. Cobrir i prevenir, és el més important, és un programa molt ben justificat. Sempre és millor prevenir que haver de cercar solucions. Tampoc s'ha de pensar que aquesta falta d'habilitats monoparentals només es doni a un estatus socioeconòmic baix, perquè moltes vegades la manca d'habilitats monoparentals poden estar a les capes més altes de la societat, de gent que a lo millor tot ho supleix amb diners, a base d'activitats extraescolars, quan a lo millor no és el que el nin necessita. La gent que té una formació normalment intenta que el seu fill també la tingui, però no tot és formació. Hi ha una part que es centra en l'educació, centrar-se amb la persona. És molt important en la nostra societat saber transmetre valors als nins, respecte cap als altres,

voler fer les coses bé. Sinó, s'educa aconseguint persones apàtiques que no s'interessen per res i que no col·laboren en res.

- Una solució evidentment és tenir més recursos econòmics, però políticament també s'hauria de contemplar la necessitat de centres socioeducatius per a totes les barriades, pobles i ciutats. Un centre amb aquestes característiques és un pas previ a evitar negligències, manca d'habilitats monoparentals, abusos, etc. Els nins no en tenen culpa perquè ells reproduïxen els models que han viscut, per això, val més invertir en prevenir que després haver d'intentar intervenir amb nins amb traumes que es queden. Un centre que atengui a tot el barri, als nins, als joves, a les mares, als pares, a tots. Que la falta d'habilitats monoparentals no només es doni a un estatus socioeconòmic baix, dona lloc a poder oferir centres socioeducatius per tota la societat. Ja que tots els infants i joves podran beneficiar-se d'algun aspecte que no li sigui donat a la llar. Amb l'afirmació que la falta d'habilitats monoparentals es pot donar a les capes més altes de la societat, es pot criticar la teoria eugenèsica, basada en cercar les lleis biològiques de l'herència per perfeccionar l'espècie humana. Si no es treballen les habilitats socials tot i tenir un perfecte ADN els resultats dels individus també serien amb carències d'algun tipus.

Anàlisi de text

A partir del text *“Aquests programes volen pal·liar desavantatges cognitives, lingüístiques i afectives a través de la creació de nous mètodes pedagògics que s'adeqüin a cada alumne amb unes necessitats determinades intervenint en les variables sociofamiliars implicades en la situació d'aquest alumne. Això dona com a resultat un cercle del qual és difícil sortir: en primer lloc, l'òrgan escolar fracassa i com a conseqüència d'això es creen programes de compensació per tal d'evitar aquest falliment i aquests programes continuen existint per tant s'arriba a la conclusió de que són improductius tot i estar carregats de bones intencions.”* del llibre *Interacción educativa y desventaja sociocultural: un modelo de intervención para favorecer la adaptación escolar en contextos inter-étnicos* de na María José Díaz vull analitzar l'esmentat. En primer lloc, no estic d'acord amb el principi d'aquest text, la primera afirmació de les finalitats d'aquests programes és disminuir els desavantatges cognitius dels nins a través d'aquest. Els nins que assisteixin a aquests programes no tenen uns processos mentals per davall de la resta de nins, ni tenen una capacitat intel·lectual inferior, són nins completament capacitats que no han tingut l'ajuda necessària per part de la llar i per això no

han pogut arribar a segons quins coneixements. En segon lloc, no estic d'acord en que els programes d'educació compensatòria resultin un cercle del qual és difícil sortir. Si l'òrgan escolar fracassa i els nins estan capacitats per aprendre és necessita una ajuda per aquests nins per tal d'arribar fins a on ells puguin, ajuda que qualsevol altre nin ha requerit i ben utilitzat. En tercer lloc, és cert que es creen programes de compensació per tal d'ajudar als nins que no han assolit segons quins coneixements. En darrer lloc, no es pot sentenciar que aquests programes són improductius tot i les bones intencions pel fet de seguir existint. Si segueixen en vigor és perquè dins la nostra societat hi segueixen havent famílies nouvingudes que desconeixen l'idioma, famílies amb pocs recursos econòmics, famílies sense uns estudis per poder ajudar als seus fills, entre altres situacions. Les característiques socials són les que dificulten que aquests nins puguin seguir el currículum ordinari sense una ajuda extra i aquests programes sorgeixen perquè hi hagi una mica d'igualtat d'oportunitats.

Anàlisi de teories

Quant a la teoria eugenèsica, esmentada en el treball, no podria ser una solució per educar als nins de la nostra societat perquè és una teoria poc inclusiva i discriminatòria per les persones que pertanyen a classes desfavorides, genèticament limitats, etc. Tothom ha de poder tenir igualtat d'oportunitats independentment de les seves característiques i aquesta teoria no respon a aquesta necessitat.

Quant a la teoria de la privació cultural, va evolucionar satisfactòriament, ja que va començar com un campament d'estiu pels més desfavorits i va evolucionar a programes per donar resposta a infants des de que no havien nascut fins als 21 anys. Amb aquests programes el que s'ha de tenir en compte és que s'ha d'incidir sobre les condicions principals que originen les diferències, les quals solen esser de tipus econòmic, polític i sociològic. S'ha de ser conscient, que per aconseguir-ho no només s'ha d'intervenir a l'escola. També s'ha de modificar substancialment l'activitat i la manera de funcionar del sistema escolar, adaptant-lo a les característiques dels nens als quals s'adreça. I el darrer i no menys important és que s'han de portar a terme programes planificats i aplicats, basats en una teoria establerta, en comptes de programes elaborats intuïtivament i inconscientment aplicats.

Quant a la teoria de la diferència cultural, en un principi ens fan creure que és la vertadera educació de qualitat per a tots, la qual intenta pal·liar totes les desigualtats que dificulten que totes les persones puguin tenir les mateixes oportunitats educatives i socials. Amb aquesta, l'administració pública també té la responsabilitat d'oferir educació de qualitat per qualsevol

alumne, vingui d'on vingui i tingui les característiques que siguin, encara que tingui dificultats d'aprenentatge. Perquè les igualtats d'oportunitats estan incloses a la Llei Orgànica d'Educació. En tot moment s'ha de tenir en compte la igualtat d'oportunitats per tots els infants, la inclusió de tots dins l'escola i la compensació. Si aquesta teoria es portés a terme, això seria la vertadera resposta educativa. Però aquesta teoria no és porta a terme perquè gràcies a les entrevistes s'ha descobert que si no fos pel centre de Naüm no hi hauria gairebé ningú del barri que pogués tenir estudis superiors. El barri no estaria tan bé com pot estar actualment, perquè abans d'aparèixer el centre hi havia actes delictius cada dia i ningú els ajudava segons les seves necessitats.

5. Conclusions

A partir d'aquest treball s'ha volgut comprovar de quina manera l'educació compensatòria pot ajudar als diferents alumnes de Son Roca amb el projecte Naüm, i per tant, avaluar si l'objectiu pel que es va fundar s'assoleix any rere any, o si pel contrari, es necessària una altra resposta més adequada.

Es poden constatar les següents conclusions derivades de l'anàlisi d'aquest objectiu.

Respecte al fracàs escolar, algunes de les teories que han volgut donar resposta a aquest fenomen han estat les següents: en primer lloc, la teoria de l'eugenèsia la qual ha cercat lleis biològiques de l'herència per perfeccionar l'espècie humana. En segon lloc, la teoria de la privació sociocultural, la qual pot ajudar dins un determinat terreny a realitzar petits avenços dins el nivell cultural de les poblacions marginades. En darrer lloc, la teoria de la diferència cultural, la qual elimina les ideologies racistes i potencia la igualtat per a tothom.

Un propòsit consistia en conèixer el funcionament del programa de Naüm. En primer lloc, es pot destacar que abans de la creació del programa socioeducatiu, Son Roca era un lloc on els nins es passaven el dia al carrer, només fumaven, feien actes delictius pel carrer, la majoria de nins no es formaven, etc. Amb la creació del programa els nins i joves han tingut un lloc per ells i ha augmentat el nombre de nins formats. Haver d'anar al programa no significa tenir necessàriament dificultats d'aprenentatge. Sinó que la situació sociofamiliar aconsella que aquest nin durant unes hores és convenient que estigui controlat i supervisat.

En segon lloc, el programa i l'escola han posat límits i normes a més de 300 infants i joves, els han donat reforç acadèmic per tal que es sentin més segurs, habilitats socials, de feina, de treball sistemàtic, d'organització i treball d'intel·ligència emocional, perquè és el que els ha

mancat a casa. Els han donat tots aquests valors i normes, perquè tinguin les mateixes possibilitats que els infants que això els és donat per la família.

En tercer lloc, tots els programes varen ser creats per respondre a les necessitats que han anat sorgint al barri, per suggeriments de les famílies i a partir de l'observació dels educadors de Naüm. Per tant, per proporcionar recursos de formació i inserció laboral i social a la gent del barri, als infants, joves i adults.

En quart lloc, la relació del centre de Naüm i l'escola ha estat molt important durant aquest temps. La informació de cada centre s'ha utilitzat de forma bidireccional: l'escola ha donat la informació del rendiment i el comportament i el centre de Naüm ha facilitat la informació familiar. Aquestes informacions intercanviades han funcionat d'una manera molt eficaç, per tal d'ajudar als nins i a les famílies. Ha estat una forma de donar realment una resposta socioeducativa a tots els nivells.

En cinquè lloc, els programes abasten molts d'àmbits diferents (pels nins, joves i pares) i dinamitza molt la barriada, fomentant la unió entre tots.

En sisè lloc, des de l'escola de Son Anglada han notat una milloria pels nins que assisteixen al projecte sobre tot quant a les relacions amb els altres, ja que es senten acollits i escoltats i és una manera de donar-los l'oportunitat de veure un bon model de comportament i poder-lo imitar.

En setè lloc, un projecte amb aquestes característiques és necessari ja que l'escola no ha de tenir ni ha d'assumir aquesta responsabilitat existencial, és una institució educativa. Hi ha altres professionals formats i capacitats per fer aquest acompanyament.

Un altre propòsit era conèixer estratègies per afrontar aquests problemes. Per una banda, l'administració pública és la que hauria de posar a l'abast dels infants que ho necessitin el suport més adient per cada un d'ells perquè si el nin no pot tenir un suport dins casa seva se'ls ha de poder proporcionar a l'escola o a un altre centre extraescolar per tal que tots els nins tinguin les mateixes oportunitats.

Per una altra banda, una solució evidentment és tenir més recursos econòmics, però dins l'òrgan educatiu competent també s'hauria de contemplar la necessitat de centres socioeducatius per totes les barriades, pobles i ciutats. Un centre amb aquestes característiques és un pas previ a evitar robatoris, amenaces, abusos, etc. Els nins no en tenen culpa perquè ells reproduïxen els models que han viscut, per això, val més invertir en

prevenir que després haver d'intervenir amb nins amb traumes. Un centre que atengui a tot el barri, als nins, als joves, a les mares, als pares, a tots. Sobre tot, s'ha de tenir en compte que la falta d'habilitats monoparentals no només es dóna a un estatus socioeconòmic baix, es pot donar a les capes més altes de la societat, amb gent que tot ho vol suplir amb diners, a base d'activitats extraescolars. L'important és transmetre valors als nins i respecte cap als demés. Si no, s'educa a gent apàtica que no s'interessa ni col·labora en res.

Per tant, en base a totes les anteriors consideracions, es pot dir que al projecte socioeducatiu de Naüm s'ha avaluat positivament a partir de la valoració del col·legi de Son Anglada. Arribant a mencionar que programes socioeducatius d'aquest tipus, haurien de trobar-se per totes les barriades i no és perquè ho digui únicament l'escola sinó que això són els comentaris que han arribat a fer les famílies i els veïns de Son Roca cap a la mateixa escola de Son Anglada i cap al centre de Naüm.

6. Referències bibliogràfiques

Díaz Aguado, M. (1993) *Interacción educativa y desventaja sociocultural: un modelo de intervención para favorecer la adaptación escolar en contextos inter-étnicos*. Madrid: Secretaria General Técnica Centro de publicaciones.

Alonso Tapia, Jesús. (1987) *Enseñar a Pensar? : Perspectivas para la Educación Compensatoria*. Madrid : Centro Nacional de Investigación y Documentación Educativa. Ministerio de Educación y Ciencia.

R. García López, B. Martínez Mut, P. Ortega Ruiz. (1987) *Educación compensatoria: fundamento y programas*. Madrid: Santillana.

Birch, H. y Gusson, J. (1973). *Niños en desventaja. Enfoque social*. Buenos Aires: Universitaria.

Dobzhansky, T. (1978). *Diversidad Genética e igualdad humana*. Madrid: Labor.

Maravall, María J. (1982). *Educación preferente para las zonas pobres*. El Socialista, C.D.

Pellitero, M. (1977). *Ambiente y comportamiento*. Salamanca: Universidad Pontificia.

6.1. Webgrafia

López, Mariano i Linares, Jose *Marco teórico y normativo de la compensación educativa en la región de murcia*. Recuperat (20/03/15) de http://diversidad.murciaeduca.es/compensamur/gestion/documentos/marco_teorico_y_normativo_de_la_compensacion.pdf

Guerra, Fernando *Regulación de la educación compensatoria en España. Origen, influencias y situación actual en el conjunto de otras respuestas educativas a la población escolar con necesidades especiales*. Recuperat (23/03/15) de <file:///C:/Users/Usuario/Downloads/Dialnet-RegulacionDeLaEducacionCompensatoriaEnEspana-229749.pdf>

Torres, Jurjo (deseembre 1997) *Multiculturalidad y antidiscriminación* Recuperat (25/03/15) de <http://jurjotorres.com/?tag=educacion-compensatoria>

López López, E. (2006). *Educación compensatoria: Efectos recientes de un estudio clásico* Recuperat (29/03/15) de http://www.uv.es/RELIEVE/v12n1/RELIEVEv12n1_5.htm

Escudero, Juan M *La Educación Compensatoria y la Organización escolar: ¿un programa marginal o una prioridad de los Centros?* Recuperat (2/04/15) de <https://www.nodo50.org/movicaliedu/escuderoeducompe.PDF>

De Castro, Sergio (26/06/11) *Eugenesia educativa: sobre la propuesta de la patronal de vincular genética y educación* Recuperat (03/04/15) de <http://www.rebelion.org/noticia.php?id=131150>

Besalú, Xavier *La escuela intercultural* Recuperat (05/04/15) de <http://www.escuelasinterculturales.eu/spip.php?article73>

Navarro, Juan (30 de gener del 2002) *La compensación educativa: marco, realidad y perspectivas* Recuperat (10/04/15) de http://enxarxats.intersindical.org/nee/CE_marco.pdf

TZI (2 d'agost del 2011) El movimiento eugenésico americano Recuperat (10/04/15) de <https://zarramonza.wordpress.com/2011/08/02/el-movimiento-eugenesisico-americano/>

Germanes de la caritat de Sant Vicenç de Paul (2015) *Centre socioeducatiu Naïm Projecte Marc de l'entitat* Recuperat (10/04/15) de <http://naumsonroca.es/PROJECTE%20Marc%20catal%C3%A0%20%20febrer%202015.pdf>

7. Annexos

Entrevista a la directora Margalida Jordà:

Naüm – Factors descriptius:

- Quants d'alumnes formen Naüm?

Bé, alumnes alumnes, de vegades això és un poc mal de contar. Els al·lots joves, entre 4 i 25 anys he de dir uns 300 entre hivern i estiu. L'escola d'estiu més els que venen durant l'hivern. Perquè he de dir una cosa, n'hi ha que per exemple, vendran i no seguiran sempre. Després hi ha l'escola de famílies que hi ha els pares, les mares i els joves grans que no estan aquí dins, però també participen. Entre tota aquesta gent serien uns 400 i pico.

- La matrícula és inferior o posterior al curs passat? Hi ha hagut variacions al llarg dels anys?

Més o menys igual que els dos i tres darrers cursos passats, no hi ha moltes diferències.

- Quines són les característiques generals dels alumnes que acullen? Quins criteris seguïu per acollir-los?

Sobre tot són alumnes de la barriada, infants provinents de famílies amb escassos recursos econòmics i famílies desestructurades i joves que han fracassat quant a temes escolars. No diem que no a cap nin que vulgui venir aquí a fer les activitats lúdiques i durant aquests anys de crisi que els joves han volgut venir al programa tampoc hi ha hagut problema, per exemple al programa de cuina, etc.

- Com arriben al projecte de Naüm?

Entre les famílies de Son Roca sol arribar de boca en boca i si són provinents d'alguns centres escolars en particular com Son Anglada, l'Anselm Turmeda, Sant Vicenç de Paul de la Vileta, CEIP de Son Serra també se'ls sol proposar aquest centre, pels anys que portem amb contacte i fent feina junts. Les mateixes tutores i direcció ja ens coneixen, parlen amb nosaltres i a través també, de l'educadora de carrer que al començament de curs també es posa en contacte amb aquests centres escolars també ens fa arribar nins. I pels joves a partir de 16 anys els mateixos instituts, també hi tenim una certa relació de fa anys, per això ens posem en contacte i mirem com els podem ajudar i des dels centres socials, des de l'ajuntament mestral també ens deriva infants ja sigui de famílies que estan en el centre social i a vegades ens venen nins derivats del centre de menors, famílies que poden estar vigilades, etc. Des del Puig des Bous,

un centre de menors fins a 13 anys també ens deriven infants a les nostres activitats, sobre tot a l'estiu, tot i que a l'hivern també ens ho han demanat.

- Quines són les obligacions de les famílies? Tenen quotes al llarg del curs?

Depèn una mica, primerament, la inscripció, la qual obligatòriament l'han de realitzar els pares, en segon lloc, els nins de 4, 5, 6 i 7 anys els pares han d'acompanyar als infants i se'ls han d'endur. Després, cada grup, ja pacta la relació que ha de tenir amb la família. Les activitats comunes per a totes les famílies són: dies de portes obertes, on els pares venen a conèixer el que es fa a l'escola, també se'ls crida per participar amb els infants a festivitats, per mostrar possibles vídeos que s'han pogut filmar i a final de curs se'ls mostra una mica el que s'ha estat fent durant l'any. També tenim el que anomenem com l'espai familiar, és un grup que es renova cada 2 o 3 anys a on els pares participen a un taller, el qual es du a terme dues hores cada quinze dies a on dues educadores fan feina amb els pares i amb els infants, després es reuneixen tots per posar en comú el que han après els uns i els altres i després fan una bereneta, això dura dos anys. Han tingut molt bones experiències amb aquesta iniciativa, per això a vegades s'ha allargat una mica més perquè ells mateixos tenen necessitats del recolzament mutu. És una part dels pares important, ja du 6 anys en marxa. El darrer espai familiar que s'ha format ha estat un grup de dones amb l'objectiu de donar-les recursos d'apoderament, partint del grup de l'espai familiar. Als grans els demanem les inscripcions, les activitats són lliures, nosaltres no obliguem a ningú a venir però si un jove deixa de venir més d'un dia, els educadors s'interessen per saber el que li ha passat per no venir, per desmotivació, etc. Pensem que el seguiment és molt important. Això també passa amb les escoles que ens han derivat infants, per això ens posem en contacte amb l'escola per saber el que passa.

Naüm alumnes:

- Quines són les característiques generals segons l'edat? I segons el nivell?

Els nins són nins, però el fet de la procedència sol portar al fracàs escolar, encara que a les millors famílies pugui passar, no arribar al nivell que pertoca per la seva edat, en coneixements, en habilitats, per això és important posar límits, enfortir aspectes de la personalitat, activitats que porten molta feina, perquè no només és feina amb el nin sinó que t'has de posar en contacte amb la família per saber el que passa, per això amb els més grans es sol multiplicar quan arriben a l'adolescència, però estant aquí dins ja han vist com s'han de posicionar, ho han après. Però després hi ha una sèrie de nins que no funcionen per la

desestructuració personal que porten, per tots els elements que l'envolten, aquests porten una mica més de feina, però es fa, el seguiment és una mica més proper, més intensiu, però en general bé. En aquests moments també tenim una psicòloga, i si veiem que tant l'infant com la família necessiten un altre suport, s'intenta donar, inclús suport terapèutic.

- Com és el comportament en general? Es pot dividir en diferents nivells aquest comportament?

Dins cada grup hi ha unes normes a seguir, que s'han de complir. Qui no les segueix es demana el perquè, saber què passa, intentar arreglar-ho, demanar una explicació. Les normes es consensuen entre tots, per això si no s'han complert ells ja ho saben, si la cosa es repeteix es mira de posar una sanció, que ells mateixos ja saben. També s'ha de dir que mai deixarem anar a un infant per no saber el que li ha passat a ell i a al seu entorn i després cercarem recursos, perquè potser és un nin que la seva situació personal influeixi a que no es senti bé aquí dins. Intentarem que a través d'educadors, serveis socials, carites, la psicòloga i nosaltres cercar què li passa i el lloc més apropiat per ell, el més important és poder intervenir sempre, no deixar-ne cap de tirat. Cerquem el seu lloc defora, s'han de posar límits i si no es compleix passat un temps tampoc serà bo pel jove. Sempre que sàpiguen que aquí dins té un lloc, però que aquí hi ha unes normes, les quals s'han de complir, el treball ha de servir i s'han de posar límits, respecte per les dues bandes.

- Quines són les capacitats acadèmiques?

En general tots poden, estem dins una normalització acadèmica, a part d'uns quants nins que tenen necessitats educatives especials, que ja es fa una feina amb ells, i els nouvinguts, que també necessiten una educació especial durant un temps perquè els costa més la llengua, els demés poden. Però degut a les seves característiques socials no han pogut arribar i a la seva casa tampoc sa li ha pogut oferir l'ajuda que necessita, perquè els seus pares tampoc hi van arribar. Aquí a la barriada la mitja de formació és molt baixa, persones amb el batxillerat n'hi ha molt poques. Ens trobem dins primària, això va envoltat d'una família de desocupació amb altres problemes, tot s'ajunta i el centre està per això, per donar l'ajuda als nins i als pares si volen.

- De quina edat fins a quina els nins poden acudir al programa?

De 4 a 25 i per les mares. I ara tenim diferents programes. En tenim un de cuina a partir de 18 anys, també pràctiques de restauració i bar. Les habilitats socials i l'orientació laboral també

és molt forta. Fa 3 anys que fem un programa per examinar-se a l'examen lliure d'ESO. Des del 2000 també tenim un programa que ha anat evolucionant el nom, és un tipus de PQPI, per les persones que no han acabat l'ESO, una formació professional de fontaneria i climatització, duren tot un curs escolar, és a dir, que per aquest ja portem 15 anys portant-lo a terme.

Als que venen de voluntaris al programa de tipus lúdic, durant dos o tres anys, els donam la possibilitat de treure el títol de monitor de lleure, i també procurem donar formació quant habilitats, amb unes quantes sessions durant l'any, per aprendre i per la seva vida diària. Els nins fins a 15 i 16 anys estan al programa d'usuaris, a partir d'aquesta edat de vegades ja no es troben tan bé amb els petits, i comencen com ajudants de monitor, dos o tres mesos amb els petits i es van incorporant fins que tenen feina o troben alguna altre cosa. Diem fins els 25 anys pels programes de cuina, d'ESO, com a voluntaris.

- Quines són les necessitats específiques socials dels nins? I acadèmiques? I en general què necessiten?

La necessitat de veure les seves mancances, la necessitat de tenir uns límits i normes a complir a l'escola a la casa, des de que s'aixequen fins que se'n van a dormir, això és molt important per ells.

- Arriben a graus mitjans, superiors o estudis universitaris?

En tenim alguns amb el batxillerat. N'hi ha que han fet graus mitjans i superiors, una nina ha fet sanitat, una altra el grau superior d'informàtica. És possible, no és ni el 50% però en tenim.

- Amb els anys els nins es van motivant més o menys?

Depèn, ells aquí dins es troben bé, n'hi ha que surten més propensos a estudiar i n'hi ha que no. N'hi ha que quan ho aprenen els agrada i d'altres que no els agrada. La situació social marca molt, perquè si arribessin a la seva casa i els motivessin o els pressionessin una mica quant als estudis, seria una situació ben diferent, però no es sol donar el cas. Ja que a la seva casa hi ha problemes més grans que el que fa el nin a l'escola. La causa d'això és la societat com està muntada. Quant a les situacions personals n'hi ha de molt fortes, i amb la crisi s'han agreujat. I els qui ho han sofert més han estat els infants i les persones amb poc recursos.

Naüm i famílies

- Quin contacte hi ha entre les famílies i el centre? En què consisteix?

Primer de tot la inscripció, si la cosa no funciona els hem de telefonar o parlar amb ells en directe, a final de curs els convidem, per les activitats comunitàries els convidem, si hi ha un problema amb un nin tot d'una els avisem. Encara que només sigui per demanar el perquè de no haver vingut.

- Les famílies col·laboren? De quina manera? Com participen? Valoren el programa com el que és?

Voldríem que col·laboressin més, però de cada vegada ho fan més. Dues vegades a l'any els demanem què pensen de les activitats que realitzem, als nins més vegades, però a les famílies dues a l'any. Valoren molt el programa, perquè sinó no tindríem tanta gent que ens demanés per venir. Al començament no tots ho entenen, però després sí que ho valoren. Encara que els costi una mica haver de canviar alguna cosa.

- Hi sol haver incidents amb les famílies?

Normalment no n'hi ha, n'hi ha hagut algun, però saben les normes que s'han de complir.

Naüm i escoles:

- Quina col·laboració hi ha per part de les escoles?

La col·laboració amb les escoles és: la derivació de nins i joves, nosaltres demanem com es troba el nin o jove en particular. Ja fa tres anys que fem "habilitats per la vida dins les escoles" al centre Anselm Turmeda concretament dos cursos i Sant Vicenç de Paul a la Vileta, dues educadores d'aquí han anat fins els centres escolars amb la tutora en concret. Això ha estat degut a que hi ha hagut uns quants nins del centre de Naüm que han tingut problemes en els centres, i a les escoles no sabien com havien d'actuar. Així que s'han ajudat d'aquesta manera i han estat molt contents.

Amb les activitats comunitàries també som els que proposem les activitats que després es faran amb les escoles conjuntament. Per exemple, dues hores pel dematí un dia a fer net el barri. Conjuntament amb una educadora de carrer més la treballadora social. Hi ha bastant bona relació, ha estat un camí.

- Hi ha continuïtat amb el que es treballa al programa després a l'escola amb plantejaments curriculars?

Si, necessàriament, n'hi ha d'haver, si a un nin no li van bé les sumes i les restes nosaltres és lo que hem de reforçar. Al reforç escolar fan els deures, però si aquest nin necessita un reforç en un aspecte se li ha de donar una vegada realitzats els deures.

- Hi ha un contacte personal entre Naüm i els mestres?

Amb el programa de reforç escolar actualment hi ha d'haver contacte amb tots els mestres que ens hagin derivat alumnes. Per exemple, a vegades es pot donar que un nin pertany al programa *proinfància* però que no necessita reforç escolar, si no en necessita no fa falta cap seguiment. Però si necessita reforç escolar amb el mestre hi ha d'haver contacte amb el mestre.

- Què es parla a les entrevistes amb els directors o mestres de les escoles ordinàries?

Es presenten, es diu per quin nin es ve a parlar, es comenta que l'ha derivat l'escola i es demana què li passa al nin i el que s'ha de fer. Ha d'anar tot protocol·litzat, amb uns objectius marcats, firmat pel director, per la tutora, per la família i per nosaltres. I després ens demanen els avanços (l'entitat que paga, el programa de proinfància de la Caixa.). El contacte actualment és fàcil, però ens ha costat molt guanyar-nos l'autoritat. Han hagut de veure la feina que fèiem i estar vàlidament autoritzats perquè se'ns donés la informació dels nins. Hi ha que anar molt alerta amb la protecció de dades, perquè tota aquesta informació és confidencial.

- Creu que l'escola hauria d'ajudar més als nins de Naüm? Els ajuden?

L'administració pública hauria de posar a l'abast dels infants que ho necessitin més suport. Perquè si el nin no pot tenir un suport dins casa seva, tenint les capacitats de qualsevol altre, amb una intel·ligència mitja, tots ho necessiten, si a casa seva no els hi poden donar, per desconeixença de l'idioma, per la formació dels pares, manca de recursos econòmics, etc. se'ls ha de poder proporcionar a l'escola, o en aquest cas al nostre centre. Les característiques socials són les que dificulten que aquests nins puguin seguir el currículum ordinari sense una ajuda extra. Perquè hi hagi una mica d'igualtat d'oportunitats. Nosaltres som col·laboradors, tot i que alguna vegada els substituïm. Ens hauríem de plantejar a l'inrevés, què passaria si nosaltres no hi fóssim? A lo millor les coses es farien d'una altra manera.

Programes Naüm

- Actualment estan tots els programes següents en funcionament? Quines són les característiques d'aquests?

Tots els de la revista estan en funcionament com posa. Les característiques generals dels programes: per proporcionar els recursos de formació i inserció laboral i social a la gent del barri, infància, joventut i adults. S'ha de fer feina amb el nin, però necessàriament amb la família també.

- Quines són les dificultats dels següents programes?

Les dificultats les solucionem així com podem. La dificultat més gran és l'economia. Si es tinguessin prou recursos econòmics no hi hauria cap problema amb el programa. Tindríem les professores que necessitéssim, com tots els recursos necessaris.

- Quin és el programa més útil o eficaç? Perquè?

És molt difícil comparar, cada un té les seves característiques. El programa de les activitats acadèmiques i lúdiques va ser el primer per tal de donar una mica de ganes als nins, que no veiessin que només era per repassar matemàtiques. Vàrem obrir el centre i vàrem començar amb aquest programa per donar un lloc on anar als nins perquè estàvem cansats de veure destrosses pel barri. Ens rompien els cotxes, ens destrossaven les faroles, etc. Pensem que el més important és la cohesió social i l'educació cívica, sense això no anem a enlloc. Ens donàvem compte que aquests nins necessitaven anar a l'escola i marcar límits. També un altre aspecte molt important era donar formació i un lloc d'oci. Vàrem començar també amb els programes de PQPI pels joves. Els joves en sortir d'aquí trobaven feina, però amb la crisi tot això es va acabar i els primers que han sortit de les feines varen ser ells. Per això vàrem començar a fundar cursos per aquests joves, com el taller de cuina, el qual ha tingut un molt bona rebuda per part d'aquests joves, el qual és a partir de 18 anys. Segons les necessitats que hem vist hem anat introduint programes. Un programa de reforç escolar costa molt, perquè si a trenta nins els posem dins una classe, ens trobem amb les mateixes que a l'escola.

- Quina és la valoració que faria d'aquests?

Per a nosaltres, els programes estan funcionant de manera positiva, complint-se els seus objectius i finalitats de manera progressiva... Naüm està fent una bona contenció

social dins la barriada i la integració social i acadèmica d'infants i joves s'està realitzant paulatinament.

Resultats Naüm

- Com avalueu vosaltres les activitats?

Els educadors, monitors i voluntaris/es avaluem diàriament les activitats, una vegada acabades. Endemés cada vegada que s'acaba un taller es fa una avaluació general del mateix per part de tots els qui l'han realitzat.

Trimestralment es fa una avaluació general de cada un dels programes.

Finalment, els infants/ joves i pares/mares, al finalitzar el mes de juny (curs escolar) i a final d'agost (escola d'estiu), fan una avaluació dels programes als quals ha assistit ells o els seus fills/es. També, es fa l'avaluació de tot el centre, Naüm, en general.

- Quines millores o canvis trobeu que es necessitarien?

Després de cada una de les avaluacions generals o de tallers, sempre, s'introdueixen tots els canvis o millores que s'han vist necessaris per tal de que l'activitat o programa sigui més efectiu o compleixi millor amb els seus objectius. Si es fan necessaris canvis d'objectius, també es realitzen.

- Creu que realment és necessari un projecte amb aquestes característiques? O que és l'escola qui hauria d'encarregar-se d'aquesta tasca?

Tots els recursos que fan referència perquè l'ensenyament acadèmic i l'educació en valors sigui de qualitat crec que són les institucions públiques les responsables de donar a l'escola els recursos necessaris perquè pugui arribar a tots els infants/joves.

- Quina troba que podria ser una solució?

Sí, equip de suport dins la mateixa escola, però, l'escolar pot també, vincular o coordinar-se amb altres recursos que li puguin ser convenients i de suport fora d'ella (clubs esportius, club d'esplai, Serveis socials, gabinets terapèutics, escoles de música...)

Entrevista a l'educadora Martha Susana Vallejo del projecte Naüm:

Naüm – Factors descriptius:

- Quants de nins té al seu grup?

A l'hivern tinc dos grups de petits amb 25 nins a cada un. I a l'estiu tenim tres grups de 30 nins cada un, en total 90 nins.

- Què podem trobar a la seva aula? Quant a recursos materials?

A l'aula hi podem trobar diferents jocs, trencaclosques, una pissarra, material per poder fer feina, ja que a la mateix aula fem el programa del repàs escolar, el qual consisteix en ajudar als nins en realitzar els seus deures i quan no tenen deures o fallen en algun aspecte, com per exemple les matemàtiques o a català nosaltres els reforcem amb fitxes, després els premiem fent un dibuix, jugar al futbol, botar a la corda, etc. d'aquesta manera combinem els dos programes, el lúdic i el del reforç escolar. Els recursos els tenim tots perquè els nins sent de baixos recursos, nosaltres els hi proporcionem el que necessitaran (gomes, llapis, pintures, etc), només han de venir amb la tasca que han de realitzar. Tot el material es queda a l'aula i ells són els encarregats de col·locar-ho al lloc, de llevar-ho, en definitiva, de cuidar la seva aula.

- Quines són les característiques generals dels alumnes que acullen? Quins criteris seguiu per acollir-los?

La més important és que sigui del barri, ja que els recursos econòmics de les persones del barri són molt baixos i ja que el projecte és gratuït, perquè se'n puguin beneficiar. També s'intenta donar aquesta ajuda ja que molts de pares dels nins no coneixen l'idioma entre altres mancances.

- Com arriben al projecte de Naüm?

La majoria de nins que arriben al projecte Naüm ho fan a través de les derivacions de les escoles, les quals ja coneixen el programa i els interessa que el nin rebi el reforç que el centre ofereix.

- Quines són les obligacions de les famílies?

Els pares del meu grup obligatòriament han de portar i endur-se al nin fins que el nin tingui els 7 anys.

Naïm alumnes:

- En quin grup es troba vostè?

Al grup dels petits.

- Quina edat tenen els nins del seu grup?

Els nins del meu grup tenen entre 4 i 7 anys.

- Quines característiques acadèmiques presenten?

En general als nins els costa, però el que realment influeix són les característiques socials, ja que la majoria de nins no ve al programa de Naïm per tenir necessitats educatives especials, sinó que per la manca de recursos de casa. Aquests nins necessiten aquella mà que les famílies no els poden donar per les seves característiques personals, com per exemple no conèixer bé l'idioma.

- Quin és el perfil de nins que hi ha dins la seva aula? Les característiques.

La majoria de nins que venen són gent de fora, com per exemple gitanos, marroquins, equatorians, colombians, etc.

- Quin és el comportament dels nins?

Els nins en general són bons, coneixen les normes del centre i de les aules i saben que les han de complir si volen seguir assistint al programa.

- Hi veu diferències en el comportament dels nins des de que entren al programa fins un any més tard? Quant tarden a veure resultats?

Sobre tot qui veu els canvis són les famílies, ja que veuen un progrés del nin, primer de tot acadèmic, ja que les notes milloren i després de seguretat amb ell mateix. Els nins també són els que venen al programa i comenten els canvis que han viscut quant a les notes, etc. Generalment molt més contents que des de que comencen.

- Què troba que necessiten els nins que assisteixen al projecte (amb les característiques que presenten)?

Sobre tot reforç acadèmic, per tal de sentir-se més segurs i amb més confiança cap a ells mateixos.

Naüm i famílies

- En el seu programa hi ha col·laboració amb les famílies? De quina manera?

Les famílies de cada vegada volen participar més, valoren el programa com a tal i volen fer coses per aquest. Per exemple acompanyar a algun grup d'excursió quan no hi ha prou voluntaris preparar un taller pels infants, etc. És molt important la relació entre les famílies, el centre i els nins. Si no hi hagués aquesta retroalimentació entre les famílies el programa no existiria aquest darrer.

- Creu que haurien de participar més o menys?

Quant més participin més coses podran fer i més podran ajudar als seus nins.

- És important el paper de les famílies?

Sense les famílies el projecte no seria possible. És molt necessària aquesta retroalimentació.

- Creu que si totes les famílies estiguessin molt implicades els nins progressarien més ràpid?

Per suposat que si. Jo per exemple, et parlo del grup de petits que fins els 7 anys els pares estan en l'obligació de dur-los i endur-se'ls. Per això si que s'impliquen més amb el grup dels petits però amb el grup dels grans per exemple no tant, perquè és un grup que es mou més independentment. A causa d'això, pel simple fet d'haver de fer una matrícula hem de telefonar als pares, perquè vinguin al centre a fer-la, per això és un vincle molt diferent. Per això, si ells s'involucressin més millorarien les coses.

Naüm i escoles:

- Està conforme amb la tasca de les escoles associades?

A través de la psicòloga si, però hi ha vegades que no entenem el funcionament del sistema acadèmic. Per exemple, quant a les matemàtiques es poden trobar a la multiplicació i no saben sumar bé o estan a català o castellà, fent frases, redaccions, etc i els nins no coneixen bé les lletres.

Tenir en compte el que els nins saben i el que no i treballar el que no està assolit, ja que és necessari per les futures lliçons. Si un percentatge elevat de nins no ha arribat als continguts esperats, més val anar una mica més enrere però aprendre alguna cosa significativament. És un tema molt complicat, jo també he estat mestre i també és cert que hi ha nins que ja s'ho

saben i que tampoc poden quedar-se aturats en uns continguts pels demés. Per això estem nosaltres aquí per tractar a aquests nins que s'han quedat “una mica més endarrere”, tractar d'ajudar-los o d'encaminar-los una mica perquè s'igualin o perquè almenys no es quedin tant endarrere.

- Què podrien fer més per vosaltres?

No per nosaltres, sinó que pels nins, com per exemple, tornar al que hi havia abans, que donaven classes de reforç als nins que els costava més. Senzillament és tenir en compte tots els nivells sense perjudicar a cap d'aquests i sobre tot no classificar-los segons els més bons acadèmicament i els més dolents. El que penso que haurien de fer és donar més suport als nins que ho necessiten, poder contar amb més personal. Però sobre tot que el nin no es frustri amb les matemàtiques o amb qualsevol àrea. A vegades ens hem quedat més estona amb nins que no entenien uns problemes de matemàtiques de cap manera i l'únic que podia fer era plorar. No hi ha que arribar a aquests extrems. Una vegada ho superen es senten molt més alleujats, però no és necessari el sofriment d'abans per arribar a l'objectiu.

- De quina manera vos relacioneu amb les escoles?

A través de l'educadora social. Hi ha vegades, que per exemple, a l'Anselm Turmeda ve el cap d'estudis i fem una reunió on ens presenta els casos o nosaltres els hi presentem i li comentem amb el que nosaltres fem feina, el que ens preocupa de cada nin, etc. i el cap d'estudis informa al col·legi de la situació. A través de formularis també, nosaltres veiem les necessitats de cada infant, també ens envien les necessitats que ells observen i ens comenten el que volen que nosaltres repassem, com el comportament. I després nosaltres enviem com reacciona el nin davant la feina portada a terme. Per exemple, si un nin aquí fa els seus deures, sol estar tranquil mentre els realitza al seu seient, escolta atentament, té el seu quadern ordenat, deixa el seu material al seu lloc, etc. Jo ho escric i ho enviï d'aquesta manera el professor sap que almenys aquí si fa el que li pertoca. I si allà no ho fa es mira on es falla per posar-li remei, acció que pot passar a l'inrevés.

- Tenen en compte d'una manera especial als nins que assisteixen a Naüm?

No ben bé, al principi de curs els col·legis són els que ens demanen quins nins són els prioritaris per assistir a Naüm. Perquè ells ja coneixen el treball que es realitza al centre. Si nosaltres tenim 15 nins de repàs a un grup, agafem 4 nins d'unes escoles ja pactades: Sant Vicenç de Paul de la Vileta, Son Anglada, l'Anselm Turmeda i 2 o 3 nins al Son Serra,

d'aquesta manera, les escoles són qui elegeixen quin nin és més important que assisteixi al programa i quin no és tant imprescindible. Després, també es mou la treballadora social, l'educadora de carrer, la coordinadora dels grups i la psicòloga. I després realitzem els grups. Contant amb els col·legis, a vegades el Son Anglada ens ha enviat una llista de 15 nins, però als 15 no els podem atendre.

- Hi ha continuïtat amb el que s'explica a l'escola i el que s'ajuda a Naüm o va més per lliure?

Si, n'hi ha perquè solen fer els deures al centre i quan no n'hi ha realitzen fitxes de castellà, català, matemàtiques, anglès, etc. que nosaltres els hi preparem per intensificar els aprenentatges que els fan falta. Per exemple, si sabem que un nin ha de fer multiplicacions i no sap les taules de multiplicar nosaltres li proporcionem una fitxa perquè ens escrigui les taules de multiplicar. O si li falla una mica la lectura, li posem fitxes i lectures comprensives segons el nivell. Enguany ens hem fixat molt més amb les matemàtiques i la lectura comprensiva, perquè vegem que és amb el que més fallen els nins, incloent els més grans. Amb totes les fitxes que van realitzant a final de curs els fem fer un àlbum, així tenen totes les fitxes recollides. També els hi entreguem als pares.

Programa Naüm

- Actualment a quin programa es troba?

El programa educatiu de repàs, el programa de lúdiques amb els nins i a l'ESO, curs que tracta per formar a persones ja una mica més grans per presentar-se als exàmens i poder tenir el títol de secundària.

- Quina va ser la motivació per crear-lo?

La motivació per crear el programa educatiu va ser per les necessitats del grup. Quan na Margarita va crear aquests programes fa 12 anys això era un lloc on els nins i joves vivien al carrer, només fumaven, feien actes delinqüents pel carrer com fer malbé les faroles del carrer, etc. Per això es va voler donar un lloc per ells i treure d'aquell format que tenien sobre que els nins de Son Roca no podien estudiar o no podien preparar-se quant a l'educació. Demostrar que si que poden tenir una carrera i que poden arribar fins a on ells vulguin amb esforç.

El programa de l'ESO la motivació per crear-lo va ser per les circumstàncies de la vida, aquest curs du 3 anys, els mateixos anys en els que la crisi econòmica ha estat molt més intensa i ha perjudicat a les famílies. En aquest moment la gent es va donar compte de que si

no tenien una formació acadèmica mínima no podien treballar, ni fer un curs de cuina, ni conservar la feina. Per això s'ha creat de la necessitat de les persones, majoritàriament més grans. No ho van aprofitar quan eren més petits o no van poder per les circumstàncies que tenien i ara intenten fer-ho. Cada company els va ajudant amb una àrea determinada, els fem exàmens, voluntaris que també ajuden. I ho van aprovant a poc a poc, de bloc en bloc.

El de lúdica es va crear perquè pensem que per educar a un nin no s'ha de fer només amb deures o només ensenyant-lo continguts curriculars, també es pot educar a través de la diversió, creiem que la combinació dels dos és la manera d'educar. Fent-ho tot, amb tallers de cuina, amb higiene, ensenyant la importància d'una dieta equilibrada. Molts de nins més de petits no coneixen segons quins aliments, és molt important que ho provin per veure si els agrada o no. Moltes mares venen i ens donen suport fent un taller de cuina amb menjar típic d'allà, com per exemple el kebab.

- Com és el dia a dia dels nins a l'aula?

Depèn del dia, els dilluns i els dimecres la nostra prioritat és el repàs educatiu, així que ells porten els seus deures de l'escola i els ajudem a fer-los, sinó fan fitxes. Quan han acabat amb això poden fer un dibuix, pintar-lo, poden anar al racó de cuina, d'eines, als trencaclosques, o segons els voluntaris baixar al pati, a jugar a la corda, al futbol, etc.

Els dimarts i els dijous que és lúdic venen al centre, els donem les regles del que es farà si ens unim amb un altre grup i després juguen, o fem una sortida al parc, o al cinema, segons el dia.

Resultats Naüm

- Si tinguessin més recursos econòmics què faria? Què canviaria?

Hi ha moltes necessitats, de recursos el que fos. Berenars, llet, productes perquè els nins tinguessin una alimentació més sana, o proporcionar un menjador per l'estiu, no només un grup, per poder proporcionar almenys un menjar en bones condicions, bolígrafs, llapis, més aules per poder agafar més nins, si poguéssim pagar contractaríem més gent, ja que del grup de petits, tranquil·lament ens podrien sortir 5 grups.

Quant als canvis s'ha anat canviant segons el que hem vist que funcionava, amb els anys el que funciona ho hem volgut mantenir i lo que hem pogut millorar hem anat modificant coses. Intentem modernitzar-nos obrint programes segons les necessitats de les persones del barri. Per exemple, que les mares aprenguin castellà perquè sense haver d'esperar als seus fills

puguin anar a demanar un document amb aquesta llengua a algun lloc, una simple targeta d'autobús, ajudar-los a fer currículums. Creixent segons les necessitats.

- Com avaluarà el projecte de Naüm?

S'avalua a partir de les memòries que fan els coordinadors.

- Quin creu que seria l'objectiu primordial del programa?

Per exemple a repàs nosaltres al principi ens posem uns objectius, després, fem dues avaluacions i mirem si hem aconseguit el que ens hem proposat. Aquests els deixem per escrit i després redactem uns informes. En el meu cas jo em proposo coses mínimes, que els nins entrin a l'aula saludant, que vinguin nets, que vinguin amb la roba apropiada i després, anem mirant amb els percentatges el que s'ha complert i el que no. Si es compleix menys del 50% és quan ens plantegem un canvi perquè alguna cosa ja no funciona, ho estudiem i millorem a partir d'allà.

- Creu que realment és necessari un projecte amb aquestes característiques? O que és l'escola qui hauria d'encarregar-se d'aquesta tasca?

A nosaltres tots els pares ens han dit que aquest programa s'hauria de trobar a tots els barris, nosaltres no anem en contra de les escoles, vivim i ens donem la mà, ni un és millor ni l'altre és més, és el compromís amb els nins. De tot això s'ha establert aquesta pauta amb els col·legis, col·legis que abans no ens volien donar informació actualment fem feina junts, perquè es donen compte de la tasca que fem nosaltres.

- Quina troba que podria ser una solució?

Aquí al barri Naüm col·labora amb l'església, amb la tercera edat, la primera comunitat comunitària, hi ha aquesta col·laboració, no hi ha egoisme, per exemple per Sant Antoni, Sant Sebastià, tallers, etc. És un suport per les escoles. Nosaltres havíem de demanar als pares per saber informació sobre els nins. Ara veuen que si ells ens donen la mà sortim guanyant tots.

Entrevista a la directora, Maria Jesús de l'escola pública Son Anglada:

Naüm alumnes:

- Quants de nins van a l'escola de Naüm?

Uns 20 aproximadament de 135.

- De quins cursos? Han repetit o tenen l'edat que pertoca segons el curs?

De primària bàsicament, des de 1r fins a 6è, n'hi ha per tots els cursos. I després n'hi ha uns quants de l'aula especial (la UECO) on van a fer psicomotricitat.

El 70% de nins de l'escola han repetit i dels que van a Naüm més o menys el 50% han repetit. El que determina que vagin a Naüm no és necessàriament que tinguin dificultats d'aprenentatge és el fet de que la situació sociofamiliar aconsella que aquest nin durant l'hora baixa estigui, d'alguna manera dins un espai controlat i supervisat, més que pel carrer. N'hi ha que hi van i que no necessàriament necessiten un suport escolar, a tots els hi va bé, però no és que sigui necessari per treure el curs, no, és una manera de treballar habilitats socials, hàbits, entre altres aspectes que també trobem molt importants. Com un plus.

- Poden seguir amb el currículum ordinari? O bé tenen adaptacions?

Si, poden seguir el currículum ordinari com tots, tot i que n'hi ha que tenen adaptacions, n'hi ha que són NESE i aquí segueixen adaptacions curriculars, però nosaltres fem una tasca de coordinació amb Naüm a principi de curs, ells ens passen uns formularis i a aquests cada tutor de cada nin que va a Naüm estableix quines creu que són les prioritats, les necessitats i en funció de la seva adaptació curricular. Si és un nin per exemple de necessitats educatives especials de 1r o 2n que tal vegada no té assolida la lectura i l'escriptura es prioritza això. De la mateixa manera que l'escola fa un treball individualitzat intentem transmetre aquest programa individualitzat a Naüm i fem un seguiment.

- Quines són les mancances que hi troba en els nins que venen de Naüm respecte als altres?

Manca de seguiment per part de la família, l'acompanyament de les tasques escolars, és una forma de valorar una mica més l'escola de com la pot valorar la família i sobre tot ajudar-los a agafar hàbits, hàbits de feina.

- Troba que seguiran amb els estudis els nins que té actualment?

N'hi ha que si, i que després han estat voluntaris a Naüm. No tots els que van a Naüm és perquè ho necessitin acadèmicament, n'hi ha que les famílies i treballen i perquè el nin no estigui tot l'horabaixa pel carrer, tot sol, o jugant amb una màquina o mirant la televisió, davant això, nosaltres aconsellem a les famílies que assisteixin al programa de Naüm. Perquè allà estaran amb companys, estarà amb iguals, farà feina conjuntament. Més o menys serien el 50%.

- Els nins que han assistit a Naüm han pogut seguir amb els estudis i trobar una feina? Han acabat els estudis secundaris? Han arribat a un FP, grau superior o estudis universitaris?

Pocs. Un 10 o un 15 % que vagin més enllà de la secundària. El que si he notat és que són nins que no continuen una educació superior al moment però a través d'un grup de facebook d'antics alumnes anem veient que nins que en un moment determinat varen abandonar els estudis o que fins i tot varen abandonar la secundària. Després han fet algun tipus de formació, després se'n adonen que si que val la pena per les circumstàncies de la vida i s'hi posen.

La feina darrerament, això és una barriada molt deprimida no sé quin és el % d'atur però pel que nosaltres veiem aquí hi ha moltes famílies que han estat desnonades, que han tornat a viure amb els avis, que només cobren ajudes familiars o no cobren res. Trobar feina? No sé. Aquests que jo veig que han agafat cap un altre costat, jo ho puc veure pel facebook que estan treballant i que estan ocupats. Però en general, l'índex, pensa que jo fa 30 anys que sóc aquí i ja tinc fills d'alumnes que jo he tingut a classe aleshores sé que la problemàtica de la família, és a dir, no han trobat una feina. Ara que comença la temporada turística als hotels sempre hi ha algú que rasca alguna coseta però durant l'hivern hi ha un tant per cent molt elevat de gent aturada. Que probablement fa feina a l'economia submergida perquè sinó ens estaríem pegant ganivetades pel carrer, d'alguna manera sobreviuen, sinó seria impossible, però una feina reglada i d'economia legal, molt poca gent. Se'n adonen que per tenir feina és necessari una formació. Se'n adonen que no tenen res a oferir.

Aquí hi ha un mòdul de fontaneria per nins amb dificultats, n'hi ha hagut uns quants que se'n havien anat a l'institut i es veu que arriba un moment en el qual ja no es pot continuar i fan aquest mòdul, fan una formació més del tipus professional.

- Què troba que necessiten els nins que assisteixen al projecte (amb les característiques que presenten)?

És més important, i per això tenim reunions de coordinació mensuals amb Naüm, amb na Tarcis, la psicòloga que tenen ara i amb una educadora que fa la connexió amb l'equip de futbol, normalment, amb algun nin en concret hem seguit estratègies de forma de tenir una cartilla pels absentismes, els dies que ve la tutora li posa un segell, si no ha vingut no pot jugar el partit o una part. I a vegades és l'única manera d'incentivar, amb el futbol que és el que els hi agrada. Molts d'aquests estan becats, la fitxa la paga servei socioeducatiu a través

de les donacions de la Caixa per veure que tot està relacionat i que has de complir totes les facetes de la seva vida per poder fer el que els agrada.

Aquests nins necessiten moltes habilitats socials, moltes habilitats de feina, de treball sistemàtic, d'organització, perquè és el que no tenen a casa seva. I un complement també, és el treball amb intel·ligència emocional, dic un complement perquè nosaltres també fem un projecte d'educació emocional el que passa és que tenim un 20% de nins que estan sota tutela de protecció de menors. Aquests nins estan a protecció de menors per qüestions no del seu comportament, sinó que per abusos, negligències, maltractaments familiars, el que sigui. I en aquest sentit, són nins que la seva història personal i acadèmica és dura i moltes vegades, no, sempre, duen aquesta motxilla damunt i nosaltres moltes vegades hem de prioritzar treballar buidar una mica aquesta motxilla, aquest pes, més que aprendre taules de multiplicar perquè si no ens relaxem, si no ens tranquil·litzem i no tenim l'ànim per fer feina ja t'hi pots posar, és impossible. Aquests nins d'aquesta barriada amb aquestes condicions socioeconòmiques que tenen les famílies, els nins també ho viuen a això, aquestes mancances i aquests problemes econòmics. Aquesta haver d'anar a Càrites que et donin un quilo d'arròs per menjar. Després tenim 25 nins al menjador dels quals 12 mengen perquè estant becats per una ONG, sinó no tindrien un únic menjar decent, que és el que fan ara al dia. Tot això es du a l'escola i s'ha de treballar. S'ha de tenir molt en compte. A cada nivell la intel·ligència emocional es treballa d'una manera diferent. Per nosaltres això és molt important, que siguin capaços de verbalitzar el que senten. Eduquem persones, l'educació no pot ser en compartiments, d'ara fem matemàtiques, ara fem castellà, no. Ho fem tot junt, intentem que tot estigui globalitzat, que tot el que es faci tingui una relació, un objectiu. I aquí dins incloem la intel·ligència emocional. També treballem cooperativament. Podem aprofitar les característiques dels infants. Que tot estigui relacionat. A l'alimentació també li donem molta importància. Perquè a vegades, veiem a nins amb moltes mancances i menjant *bolleria*, amb això estem en contra. Les coses no es fan perquè si, tot amb un objectiu i amb una raó. Res de fer coses inconnexes, que ells vegin el sentit de les coses per motivar-los.

Naüm i famílies

- Té relació amb els pares dels nins del programa de Naüm?

Si, fem una reunió per tots els pares a principi de curs, a la qual no sol assistir gairebé ningú i després fem entrevistes individuals als pares cada trimestre. Algunes vegades per arribar a parlar amb els pares els hem de gairebé amenaçar.

- Creu que si s'involucressin més els nins progressarien més ràpidament?

Clar, això és indiscutible, mai estarien prou involucrats. La feina que es fa a l'escola no és únicament d'ensenyar, nosaltres intentem educar, però si a casa no s'educa és impossible. És estirar la corda en sentit contrari i no pot ser. Això és la mancança més important per la metodologia que nosaltres tenim aquí, la manca de suport pels pares.

- De quina manera es podrien involucrar?

Fa un parell d'anys, als cursos més baixos, tenim un grup d'alumnes que es matriculen no perquè siguin de la barriada, ni a prop, sinó que per la línia metodològica que estem canviant, tipus projecte. Entre els nins de necessitats educatives especials també n'hi ha que no són del barri, venen perquè la intervenció que nosaltres fem també els agrada. Tenim un 40 % de nins amb necessitats educatives especials, això són molts de nins. Entre els nins NEE i els nins NESE per condicions personals per pertànyer al barri, tots els nins tenen necessitats. És una escola d'especial dificultat. Però la gent que ha vingut amb un altre plantejament ens està ajudant molt, amb una APA potent, que no és molta gent, però tenen moltes ganes de fer feina. I ens ajuden a potenciar-ho i que se'ns conegui com un lloc amb unes característiques diferents al lloc on estem. Nosaltres sempre tenim vacants ordinàries, perquè no en tenim masses per aula. A les aules hi ha una mitjana de 15-18 nins, que ja va bé, així es treballa millor. En aquest sentit intentem donar-nos a conèixer i que la gent valori la metodologia, pel plantejament educatiu.

Naüm i escoles:

- Es realitzen reunions amb les mestres de Naüm per portar un seguiment dels nins?

Cada mes. Ens aprofitem del programa de forma bidireccional. Ells tenen la informació del rendiment i el comportament d'aquests nins a l'escola i nosaltres a través d'ells a vegades arribem a informació familiar que sense ells no aconseguiríem. Elles perquè pel fet de tenir els nins a Naüm, rebre ajudes, etc. Tenen accés a nivells de funcionament familiar, poden anar a casa seva, estan molt en contacte, a lo millor acompanyen a una mare a un centre de salut, etc. Això ens dona una informació que quan nosaltres cridem a un pare perquè vingui a l'escola a fer una entrevista, ells contenen el que volen contar evidentment. I a vegades nos complementen la informació. També ens ajuda per determinar si fem intervenir els serveis socials, si ens posem en contacte amb el centre de salut, etc. És una forma de donar realment

una resposta socioeducativa a tots els nivells, perquè tanquem el cercle. Fem una mica de xarxa, poder fer feina tots cap al mateix sentit.

- Creu que és necessari?

És imprescindible, la feina estaria allà i també seria vàlida, evidentment. Però seria molt menys efectiva. D'aquesta manera hi ha molt poques coses que se'ns escapin.

- Què es parla a les reunions amb l'equip de Naüm?

Ho parlem tot, comencem comentant com està el nin o nina, si està més tranquil o més bé, etc. parlem del seguiment, com ja ens coneixem de fa anys. Ens reunim a principis de setembre per saber l'activitat d'estiu que han fet amb ells, si han anat si no, si hi ha alguna cosa que hagi passat que sigui important per saber. I es fa un seguiment. Si elles em diuen, per exemple, ha deixat de venir, nosaltres telefonem als pares o hi parlarem si venen i els direm que li fa falta, que l'ha de dur, vulgui o no. És molt important, si veiem una casa que passa algunes coses fora del comú, a lo millor elles tenen la informació.

Programa Naüm

- Creu que realment funciona que els nins assisteixin a Naüm? Quines millores han presentat?

Si, milloren molt i sobre tot milloren molt quant a les relacions amb els altres, el sentiment de pertànyer a un grup amb un tret positiu, es senten acollits, es senten escoltats, perquè el model de comportament de la barriada en general no és de lo més... Són pares en general amb poca formació, les relacions amb els veïnats molt conflictives, i això és el model que ells viuen i que després reproduïxen. I és una forma d'estirar també a les famílies, per tal de participar a Naüm, es va treballant des de tots els àmbits.

- Coneix els programes de Naüm? N'afegiria algun més?

Si que els conec, no n'afegiria cap. Penso que ells abasten molts d'aspectes, entre lo dels pares, els programes de l'estiu, ho tenen molt cobert, no se'ls escapa res. És una institució que aquí dinamitza molt tot el que és la barriada. Fomenta la unió entre tots. Ho tenen tot previst. De fet, la ONG que cobreix les beques de menjador varen ser elles qui m'ho varen dir. Els mateixos nins que estan becats amb nosaltres són els mateixos que després hi estan per fer les activitats.

- Estan satisfets amb el treball de Naüm? Creu que és necessari?

Si, molt necessari. Les condicions i les peculiaritats del barri ho fan necessari. Son Roca és un barri molt tancat, fins i tot estructuralment, té un carrer per entrar i un per sortir. I durant molt de temps han estat molt tancats. Actualment amb l'internet sembla que un pot sortir més. Però realment els nins surten molt poc, hi havia un temps que el màxim de lluny que se'n anaven els nins era al carrefour. Quan una barriada té un deteriorament en tots els sentits, com per exemple dels habitatges, aquests estan fet pots. Això d'alguna manera impregna la manera de ser de la gent, que es converteix d'alguna manera en més bruts, més negligents, amb el que es suposa que és de tots. No tenen aquesta consciència de cuidar el mobiliari urbà per saber que pertany a tots i que s'ha de respectar i tot això és molt important. I surten d'aquí i veuen altres models de convivència.

Resultats Naüm

- Troba que serveix com a resposta educativa i cultural? En quin sentit?

Si, és un complement a la resposta educativa, la qual en teoria haurien de fer els pares que per les circumstàncies que siguin no la fan. No vull dir que la substitueixi perquè el que un nin rep d'una mare no es pot substituir per res. Però que moltes vegades també és una forma d'aglutinar aquest sentiment de pertànyer a un grup. La gran majoria de la gent no és mallorquina aquí, després varen venir els immigrants, sobre tot sud-americans, dels quals molts varen marxar per la feina. El % d'estrangers només és un 8%, és molt poc. Però és una forma d'integrar a nins d'altres cultures i de nins castellanoparlants i d'origen peninsular fins fa dos dies amb qüestions de català i de tot això, teníem uns problemes impressionants. D'alguna manera es dona un sentit de grup.

- Què li afegiria al projecte Naüm?

No, està molt ben organitzat, sempre tenen recursos de voluntaris, etc.

- Com avaluaria el projecte de Naüm?

Molt positivament. És imprescindible. Si aquí desapareixes Naüm l'índex de delinqüència a la que podria arribar la població seria elevat. Per l'objectiu que es va crear, es compleix.

- Creu que realment és necessari un projecte amb aquestes característiques? O que és l'escola qui hauria d'encarregar-se d'aquesta tasca?

Jo crec que no, que l'escola educa globalment com he dit abans, però no hem de perdre de vista que es tracta d'una situació acadèmica d'alguna manera. Moltes vegades ens passa amb els nins de necessitats educatives especials que arribes a individualitzar tant que te'n oblidés de que ets una institució educativa. El nin ha de començar a fer treball escolar, ha de començar a aprendre alguna cosa. Una cosa és que tu prioritzis i una altra cosa és que per fer aquesta tasca que fan els de Naüm hauríem de perdre de vista completament currículums, etc. Quant al currículum nosaltres també establim unes prioritats però sense perdre de vista a on estem. Perquè sinó arribaria un moment que estaríem fent una tasca existencial que no ens correspon. I per això ja hi ha altres professionals ben formats per fer aquesta tasca, aquest acompanyament... S'ha de compensar, no perdre de vista la nostra tasca. No podem ni devem assumir aquesta responsabilitat. Cada un té el seu rol.

- Quina troba que podria ser una solució?

Recursos econòmics evidentment i políticament s'hauria de contemplar aquesta part de suport socioeducatiu, aquesta barriada perquè té aquestes característiques especials, però altres barris de Palma ho necessitarien igual. Aquesta gent funciona per subvencions, donacions, etc. Treballen en funció de les subvencions de les associacions. Si retallem per aquí econòmicament, després gastarem en tenir centres de mencions tota la vida perquè la família... Això és un pas previ a evitar que la negligència, la manca d'habilitats parentals, o hi ha gent que no ho fa d'una altra manera perquè no ho sap fer. I no en té culpa ningú, tothom reproduïx els models que ha viscut, perquè jo ho veig amb aquestes famílies de nins que jo ja havia tingut. Penso que aquests joves estan fent el mateix que feien amb ells els pares i ja no era adequat. Per tant, val més invertir en prevenir que després haver d'intentar intervenir amb aquest nin amb el trauma que es queda. Poder contar amb uns serveis que ajudin. Ells no només atenen als nins, sinó que també als pares, les mares, les famílies en conjunt, els joves, tots. Els germans grans que en un moment deixen l'institut també els acaben agafant per fer altres coses. Això és un treball de intervenció primària molt important. Cobrir i prevenir, el més important. Sempre és millor prevenir que haver de cercar solucions. Està molt ben justificat. Tampoc hem de pensar que aquesta falta d'habilitats monoparentals només es doni a un estatus socioeconòmic baix, perquè moltes vegades la manca d'habilitats monoparentals estan a les capes més altes de la societat, de gent que a lo millor tot ho supleix amb diners, a base d'activitats extraescolars. A lo millor no és el que el nin necessita.

És cert que normalment la gent que té una formació normalment intenta que el seu fill també la tinguin, però no tot és formació. Hi ha una part que es centra en l'educació, centrar amb la persona amb els altres.

És molt important en la nostra societat saber transmetre valors als nins, respecte cap als altres, voler fer les coses ben fetes. Sinó són gent apàtica que no s'interessa per res, que no col·laboren en res.

- Es podria dir que l'escola més Naüm és com una comunitat d'aprenentatge?

Clar, clar que si, és el que intentem. Que intervinguin els pares, que d'alguna manera ells també vegin que nosaltres estem en contacte amb tot el que funciona a la barriada. I que el que intentem és fer-los persones des del primer moment.